

Voortgangsrapportage Biodiversiteit juli '25- juni '26

Voortgangsrapportage Biodiversiteit juli '25 – juni '26

Colofon

Hoogheemraadschap van Delfland

Uitgave : 25 augustus 2026

Versie : definitief

Kenmerk : 2538035

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Ontwikkeling van het beleid	7
3	Voortgang maatregelen: “doen”	13
4	Monitoring effect: “leren”	26
5	Beoordeling ontwikkeling & handelingsperspectief	33
6	Small five van Delfland	36
	Bijlage Nieuws uit Delflandse Natuur	39
	Bijlage toelichting begrippen	41

1 Inleiding

1.1 Strategie en Uitvoeringsprogramma

In het 'Strategie en uitvoeringsprogramma Biodiversiteit, natuurlijk doen!' van het Hoogheemraadschap van Delfland, bestuurlijk vastgesteld d.d. 27 november 2025, is beschreven hoe Delfland bijdraagt aan herstel van natuur, gekoppeld aan de bestuurlijke programmalijnen. Voor die programmalijnen worden inspanningen en indicatoren verder uitgewerkt. Jaarlijks monitoren we:

- Of het beleid aanscherping behoeft,
- Of de uitvoering op koers is,
- In hoeverre genomen maatregelen effect sorteren en
- Of een volgende stap in het vastgestelde groeiplan gezet kan worden

De ontwikkelingen en voortgang hierop zijn onderdeel van de voortgangsrapportage Monitoring Biodiversiteit. Bestuurlijke agendering is jaarlijks (uiterlijk) in november, wat betekent dat de voortgangsrapportage terugblijkt op de periode juli van het voorgaande tot en met juni van het rapportagejaar.

1.2 Context: monitoring raamwerk

Het in 2025 door STOWA opgeleverde raamwerk monitoring biodiversiteit Waterschappen is een handreiking aan de waterschappen om zelf vorm te geven aan de monitoring van biodiversiteit. Delfland maakt hiervan gebruik in het vormgeven van de eigen monitoringinspanning, verbindt deze met het eigen strategie en uitvoeringsprogramma en stemt waar relevant voor uniformiteit af met collega waterschappen.

Monitoring gaat bij biodiversiteit zowel over het aquatisch domein (het natte, oppervlaktewater en oeverzone), als het terrestrisch domein (het droge, waaronder onze keringen en bedrijfsterreinen). Monitoring en rapportage van maatregelen en effecten in het natte is bij Delfland belegd in de programmalijn Waterkwaliteit, de jaarlijkse waterkwaliteitsrapportage en voortgangsrapportage Waterkwaliteit. De monitoring/voortgangsrapportage Biodiversiteit vult daar (beperkt) op aan.

Het raamwerk kent drie pijlers, zie figuur 1. De uitwerking van de onderwerpen A tot en met D vormt de basis van voorliggende rapportage, met de waterschappen is onderling afgesproken daar mee te beginnen. Daarbij richt de monitoring in 2026 zich voornamelijk op de registratie van genomen maatregelen. Instrumentele hulpmiddelen voor het beoordelen van effecten daarvan zijn veelal nog in ontwikkeling. In die gevallen wordt wel alvast een doorkijk gegeven van hoe dat er in komende jaren in de rapportage uit kan komen te zien. De onderwerpen E, F en G worden ingeleid, en in 2027 verder uitgewerkt in hun aandeel in de rapportage (groeimodel rapportage).

De onderwerpen in de pijlers beleid, maatregelen en effect worden in de volgende hoofdstukken toegelicht en concreet gemaakt.

Figuur 1. Overzicht onderdelen Raamwerk Biodiversiteit; De letter/cijfercombinaties verwijzen naar onderdelen die in de hoofdstukken 2, 3 en 4 uitgewerkt worden. Zo staat bijvoorbeeld de B voor het onderwerp "Blauwgroen Netwerk", gaat onderdeel B.1 over het beleidsspoor daarin, B.2 over de Maatregelen en B.3 over effecten.

		Beleid	Maatregel	Effect
THEMA	ONDERWERP	BELEID	MAATREGEL	EFFECT
		Drivers, Responses	Drivers, Responses	State, Impact
WAAR MOGELIJK DE NATUUR VERSTERKEN	A. Gebiedseigen ecologische waterkwaliteit	A.1 Ecologische kwaliteit waterlichamen opgenomen in beleid, met in acht name van gebiedseigenheid	A.2 Maatregelen om gebiedseigen ecologische waterkwaliteit te realiseren	A.3 Aanwezigheid biodiversiteit in relatie tot gebiedseigenheid
	B. Realiseren van Blauwgroen Netwerk en verbindingen via samenwerkingen	B.1 Realiseren van Blauwgroen netwerk opgenomen in beleid/ programma, en geborgde samenwerkingen	B.2 Maatregelen om verbindingen en samenwerkingen te realiseren	B.3. Gerealiseerde verbindingen
	C. Gebiedseigen biodiversiteit op terrestrische waterschaps-domeinen	C.1 Terrestrische biodiversiteit opnemen in beleid	C.2 Maatregelen ter bevordering van terrestrische biodiversiteit	C.3 Basiskwaliteit en biodiversiteit i.r.t. gebiedseigenheid: aanwezigheid bepaalde indicatorsoorten
NEGATIEVE IMPACT MITTIGEREN, COMPENSEREN	D. Biodiversiteit opnemen in Beheer & Onderhoud	D.1 Werk conform Wet Natuurbescherming/ ecologisch werkprotocol opgenomen in beleid	D.2 Werk volgens ecologisch werk-protocol/gebruik keurmerk voor beheer	D.3 Uitvoering werken en beheer volgens ecologische werkprotocollen
	E. Biodiversiteit opnemen in medegebruiksplannen	E.1 Biodiversiteit meenemen in recreatief beleid	E.2 Maatregelen om toegang/gebruik daar waar nodig te reguleren	E.3 Gerealiseerd gereguleerde toegang/gebruik
	F. Natuur-inclusief bouwen, en bouwen met natuur	F.1 Natuur-inclusief bouwen en opnemen in beleid	F.2 Natuur-inclusieve opnemen in beleid (1) maatregelen gericht op doelsoorten, of uitvoering bouwen met natuur door doelsoorten (2)	F.3 Gerealiseerde natuur inclusieve constructies gericht op doelsoorten
	G. Beleid beheersing exoten	G.1 Beleid beheersing invasieve soorten	G.2 Aanpak invasieve soorten	G.3 Uitvoering en aanpak exotenbeleid

Beleid

Zijn wetgeving en extern beleid voor biodiversiteit vertaald naar de eigen werkprocessen, en is dat beleid nog actueel? In hoeverre spelen we in op relevante externe ontwikkelingen, zoals de Europese Natuurherstelverordening, de definitie van Basiskwaliteit natuur, de agenda Natuurinclusief en provinciale uitwerkingen?

Maatregelen

Het Deltaplan biodiversiteitsherstel richt zich op creëren van condities. Wij werken een deel van de in het monitoringraamwerk biodiversiteit van de waterschappen onder "Effect" geplaatste onderdelen nader uit onder de noemer "Maatregelen", omdat deze zich o.i. richten op realisatie van die condities. Welke programmamaatregelen zijn inmiddels in de organisatie verankerd, of in gang gezet? Wat doen wij op onze assets en wat doen andere partijen in ons gebied in het samen vormgeven van natuurlijke verbindingen?

Effect

Welk daadwerkelijk effect op de biodiversiteit heeft onze inzet? In het Raamwerk biodiversiteit is een aanzet gegeven voor effectmonitoring binnen het waterschapdomein, en daarnaast welke data we aanleveren voor nationale analyse en interpretatie van de toestand van de biodiversiteit. De effectmonitoring is nog in ontwikkeling en krijgt in de voortgangsrapportage stapsgewijs de komende jaren meer inhoud.

Evaluatie strategie

In het Uitvoeringsprogramma Biodiversiteit hanteren we een ruimtelijk groeiplan, waarin we vanuit het principe van een Blauwe Groen Netwerk gefaseerd van een Kiemfase, via een Groeifase uiteindelijk naar een Bloeifase ontwikkelen; zie hoofdstuk 5. Momenteel zitten we in de Kiemfase, waarin een focus ligt op (volgen van) ontwikkeling van onze assets voor de kerngebieden:

- (a) Nationaal Park Hollandse Duinen
- (b) Bijzonder Provinciaal Landschap Midden Delfland

Elke assetlijn heeft zijn eigen groeipad. Het zetten van een volgende stap in het groeipad, van kiem- naar groeifase, wordt enerzijds bepaald door wat de organisatie aan kan en anderzijds wat noodzakelijk is om het beoogde biodiversiteitherstel te bereiken of wat wetgeving voorschrijft. Jaarlijks evalueren we dit en beoordelen of aanpassing nodig is.

Het ambitieniveau van Delfland is om op al zijn assets minimaal een basiskwaliteit natuur te realiseren, en daarnaast binnen de grenzen van het Blauw Groen Netwerk een rijke natuur. Met basiskwaliteit wordt zorg gedragen voor condities die algemeen voorkomende soorten ondersteunen, bij rijke natuur creëren we condities die ook meer zeldzame soorten faciliteren.

1.3 Leeswijzer

De voortgangsrapportage is een zelfstandig leesbaar document. Een deel van de teksten is overgenomen uit het strategie- en uitvoeringsprogramma Biodiversiteit (2025), zodat opgave en realisatie samenhangend zijn gepresenteerd.

In hoofdstuk 2 ligt de focus op het beleidshuis voor de natuur. In hoofdstuk 3 lichten we de voortgang toe op het terrein van uitvoering van maatregelen, ofwel het creëren van condities, waarmee we de natuur en biodiversiteit verstevigen. In hoofdstuk 4 blikken we vooruit op effectmonitoring. We noemen een vooruitblik, aangezien met name dit onderdeel de komende jaren verdere invulling en ontwikkeling gaat krijgen. Het schaalniveau waar op we richten is dat van Delflandse assets, met uitzondering van het onderwerp Blauwgroen Netwerk, dat zich op gebiedbrede ontwikkelingen richt.

In hoofdstuk 5 volgt een overkoepelende reflectie op de voortgang en het handelingsperspectief, waarna in het laatste hoofdstuk kort wordt ingegaan op hoe het in onze regio gaat met onze small five, de icoonsoorten van Delfland.

Tot slot, niet onbelangrijk, er is een meer natuurinclusieve beweging en bewustwording groeiend bij Delfland. Dit blijkt bijvoorbeeld uit het aantal natuurnieuwsberichten op ons samenwerkingsportaal, geplaatst door gemotiveerde enthousiaste collega's. Een greep uit berichten over projecten, beheer, initiatieven en waarnemingen op Delflandse assets, is gepresenteerd in bijlage A. Dertien voorbeelden, dertien verhalen, alle dertien goed.

2 Ontwikkeling van het beleid

In dit hoofdstuk staat in hoeverre Delfland biodiversiteit heeft vastgelegd in beleid, en in hoeverre dat beleid actueel is. Waar in het Strategie en Uitvoeringsprogramma beleidsontwikkeling op een later tijdstip is gepland, vermelden we dat. Alhoewel er dan nog geen beleid is, is de voortgang wel op koers, want in lijn met de opgave.

Na een samenvattend overzicht is de voortgang gespecificeerd per domein (A t/m G).

Samenvatting voortgang biodiversiteit op beleidsniveau:

Hoe staat het met beleid op de thema's....:	Op koers	Bijna op koers	Blijft achter	Niet bekend
A Ecologische waterkwaliteit	✓			
B Blauwgroen Netwerk		↗		
C Terrestrische biodiversiteit op eigen terreinen		↗		
D Biodiversiteit in beheer en onderhoud	✓			
E Biodiversiteit in medegebruik	✓			
F Natuurinclusief bouwen	✓			
G Beheersing exoten		↗		

Tabel 1. Samenvatting voortgang biodiversiteit op beleidsniveau per thema. Op subonderdelen bestaan in uitwerking afzonderlijke beoordelingen; in die gevallen is hier gewogen gemiddelde opgenomen.

A Ecologische Waterkwaliteit

Indicator	A1 ¹ Ecologische kwaliteit waterlichamen opgenomen in beleid, met inachtnaam van gebiedseigenheid
Beleid Delfland	Onder de noemer 'schoon en gezond water' werkt Delfland aan de (chemische en) ecologische kwaliteit van het water. Hiermee geeft Delfland invulling aan de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW).
Vastgelegd in...	De aanpak van Delfland voor de ecologische waterkwaliteit is vastgelegd in het <u>KRW-programma 2022-2027</u> en beleidsmatig verankerd in het <u>Waterbeheerprogramma 6</u> (WBP6). Nadere uitwerkingen zijn o.a. de <u>beleidsregel natte ecologische zones</u> en de <u>ecokleurenkoers</u> (voor ecologisch maaien van de watergangen).
Ontwikkelingen	Het KRW-programma 2028-2033 en het WBP7 zijn in voorbereiding. Kern van de actualisering is: We zien veel potentie in het overig/lokaal water en het beter integreren van waterkwaliteit als kerntaak. We continueren emissiereductie voor lokale waterkwaliteitsverbetering, en zetten steviger in op de toename van leefgebied voor planten en dieren, samen met gebiedspartners.
Voortgang	Delfland heeft actueel beleid met doelen en aanpak voor de ecologische waterkwaliteit.
Score	✓ Het beleid voor de ecologische waterkwaliteit ligt op koers.

¹ De letter/cijfercombinaties verwijzen naar de tabel met te monitoren parameters volgens het Raamwerk Monitoring Biodiversiteit, zie Inleiding blz. 1.

B Blauwgroen Netwerk

Indicator	B.1 <i>Realiseren van Blauwgroen netwerk opgenomen in beleid/programma, en geborgde samenwerkingen</i>
Beleid Delfland	Delfland hanteert een groeimodel voor zijn blauwgroene netwerk: van kiemfase, via groeifase, naar bloeifase. Binnen het blauwgroene netwerk werkt Delfland aan rijke natuur, daarbuiten aan basiskwaliteit natuur (BKN). In de huidige fase, de kiemfase, ligt de focus op (natuurrijke inrichting en beheer van) de eigen assets. Op basis van de jaarlijkse voorgangsrapportage wordt beoordeeld of de stap gezet kan worden naar een volgende groeifase.
Vastgelegd in...	Het beleid voor het blauwgroene netwerk van Delfland is in 2025 door de Verenigde Vergadering bestuurlijk vastgesteld met het Strategie en Uitvoeringsprogramma Biodiversiteit .
Ontwikkelingen	Met de ambitie van rijke natuur op Delflandse assets binnen het blauwgroene netwerk sorteert Delfland voor op de inwerkingtreding van het Nederlandse Natuurplan, de nationale uitwerking van de Europese Natuurherstelverordening (NHV). We hebben een eigen ambitie en invulling voor rijke natuur en BKN, waarbij rijke natuur zich onderscheidt van BKN door meer maatwerk op basis van de aanwezigheid van specifieke planten- en diersoorten. Het Nederlandse Natuurplan is nog in wording en moet in september 2027 worden ingediend bij de Europese Commissie. We gaan dan na of de Delflandse aanpak voldoende invulling geeft aan onze wettelijke plicht met betrekking tot natuurherstel. Waar nodig scherpen we aan. Ook onze partners werken aan groenblauw. Tendens is een integrale groenblauwe systeembenadering (waar voorheen meer accent lag op natuurgebieden en losse maatregelen). Het gedachtengoed en de ligging van het BGN van Delfland sluit aan bij de groenblauwe plannen van onze partners. Concrete samenwerking met de partners start in de groeifase van het BGN. In de huidige fase, de kiemfase, werken we nog aan onze eigen werkprocessen voor natuurrijke inrichting en beheer van onze assets. Geborgde samenwerking, zoals genoemd in de indicator B1, heeft Delfland voorzien voor een latere fase; concrete kapstokken daarvoor zijn het Nationaal Park Hollandse Duinen (NPHD) en het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland (BPL-MD).
Voortgang	• Vertaling van rijke natuur en BKN in (beleid voor) de werkprocessen loopt en is op koers. Om vaart te maken met het BGN heeft de aanpak van werkprocessen binnen het BGN voorrang. • Actief uitnodigen van partners via reguliere (bestuurlijke) overleggen, voorzien voor de kiemfase, is nog niet gestart. Wel zijn er verkennende contacten met partners over de samenwerking in het BGN in het gebied van Nationaal Park Hollandse Duinen en van Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland. • In de weging van het waterbelang worden biodiversiteit en het blauwgroene netwerk inmiddels meegenomen.
Score	👉 Het beleid en de samenwerking voor het blauwgroene netwerk zijn in ontwikkeling en liggen grotendeels op koers.

C Terrestrische biodiversiteit op eigen terreinen

Indicator	C.1 <i>Terrestrische biodiversiteit opnemen in beleid</i>
Beleid Delfland	Op dijken en (bedrijfs)terreinen maken we ruimte voor natuur. Dijkverbetering doen we op een natuurrijke manier, o.a. door gebruik van lichte klei en door kruidenrijke inzaai. We onderzoeken hoe we onze gronduitgifte kunnen (blijven) verduurzamen en welke maatregelen we kunnen treffen die bijdragen aan de natuur en biodiversiteit. We dragen bij aan de groenblauwe dooradering van het buitengebied, bijvoorbeeld met bomen en landschapselementen.
Vastgelegd in...	<u>Strategie en Uitvoeringsprogramma Biodiversiteit, Assetmanagement-plan waterveiligheid</u>
Ontwikkelingen	Keringen: In het onderzoeksprogramma <u>Future Dikes</u> wordt kennis over natuurontwikkeling op dijken ontwikkeld en vertaald naar handreikingen. Nieuwe inzichten en werkwijzen nemen we t.z.t. over in het beleid van Delfland. Overig terrestrisch: Voor groen op terreinen is een impactanalyse ecologisch groenbeheer in wording, zie voor toelichting onderwerp D. Verder worden afspraken gemaakt bij natuurinclusieve projecten (onderwerp F), waarbij het uitgangspunt is dat biodiversiteit wordt meegekoppeld met projecten voor aanleg en instandhouding van onze assets. Aanvullend op onze eigen ambitie volgen uit het Nederlands Natuurplan (gereed september 2027) mogelijk extra wettelijke verplichtingen voor terrestrische biodiversiteit. Nieuwe verplichtingen nemen we t.z.t. over in het beleid van Delfland.
Voortgang	Beleid voor natuurrijke keringen is geconcretiseerd en vertaald naar programma's van eisen. Voor verduurzaming van de gronduitgifte is een adviesrapport opgesteld door een gespecialiseerd bureau. Vanaf eind 2026 verkennen we in hoeverre de adviezen toe te passen zijn in nieuwe contracten van gronduitgifte. Daadwerkelijke afspraken volgen in 2027, dat is door capaciteitsbeperking later dan gepland (2026). We verkennen hoe behoud en aanplant van bomen, en aanleg van landschapselementen, aangepakt en geborgd kan worden. Dit loopt nog.
Score	❌ De ontwikkeling en concretisering van het beleid voor de terrestrische biodiversiteit blijft achter op het onderdeel van verduurzaming van de gronduitgifte. ✔️ Beleid en beleidsontwikkeling voor keringen en overig terrestrisch verloopt conform planning en beoordelen we als "op koers". ↗️ Het gewogen gemiddelde dat is opgenomen in tabel 1 is "grotendeels op koers"

D Biodiversiteit in beheer en onderhoud

Indicator	D.1 <i>Werk conform Wet Natuurbescherming/ ecologisch werkprotocol opgenomen in beleid</i>
Beleid Delfland	Ecologisch werken wordt de standaard in ons beheer en onderhoud. Waar mogelijk maaien we onze keringen gefaseerd en voeren het maaisel af. Op onze (bedrijfs)terreinen schakelen we nog verder over naar ecologisch groenbeheer. Zo kiezen we voor inheemse beplanting en beperken we bodemberoering.
Vastgelegd in...	<u>Strategie en Uitvoeringsprogramma Biodiversiteit, Assemanagement-plan waterveiligheid, gedragscode bestendig beheer en onderhoud, ecologische werkprotocollen Delfland.</u>
Ontwikkelingen	In opdracht van de Rekenkamer van het algemeen bestuur van Delfland wordt in 2026 onderzoek gedaan naar biodiversiteit in relatie tot beheer en onderhoud. Het onderzoek beoogt inzicht te geven in het beleid voor onderhoud en beheer van dijken en watergangen in relatie tot biodiversiteit, hoe hier in de praktijk uitvoering aan gegeven wordt, en in hoeverre er vanuit het waterschap initiatief genomen wordt om inwoners en bedrijven hier actief bij te betrekken. In het onderzoek is aandacht voor hoe Delfland kan leren en zijn beleid verder kan ontwikkelen. Op basis van het onderzoeksrapport kan het bestuur besluiten om het beleid aan te passen of aan te scherpen.
Voortgang	Het werken volgens de gedragscode, uitgewerkt in ecologische werkprotocollen, is gangbaar en vanzelfsprekend bij Delfland. De actualisatie van de gedragscode in 2025 is verwerkt in de ecologische werkprotocollen. Voor ecologisch groenbeheer op terreinen 'binnen de hekken' wordt in 2026 een impactanalyse afgerond, op basis waarvan maatregelen worden opgenomen in het volgende contract voor het groenbeheer en een inschatting wordt gemaakt van de groeipotentie. I.v.m. (langere) doorloop van het huidige groencontract, start het nieuwe groencontract, dus de uitvoering van het beleid, in 2028. Binnen het huidige contract heeft biodiversiteit overigens ook al de aandacht, bijvoorbeeld als het gaat om beperkt snoeien, geen bestrijdingsmiddelen en inheemse aanplant.
Score	✓ Het beleid voor biodiversiteit in beheer en onderhoud ligt op koers.

E Biodiversiteit in medegebruik

Indicator	E.1 <i>Biodiversiteit meenemen in recreatief beleid</i>
Beleid Delfland	In gebieden met kwetsbare waternatuur is verstoring door o.a. pleziervaart nadelig voor de biodiversiteit. Zonering, dus het beperken van de toegang tot kwetsbare wateren is een effectieve maar ook sociaal impactvolle maatregel. Ook onbeperkte toegang tot dijken kan negatieve invloed hebben op aanwezigheid of broedsucces van oevervogels aan de waterkerende kant, of kan ervoor zorgen dat bloemrijke vegetatie schade oploopt. Door biodiversiteit op te nemen in het recreatief beleid kan ruimte worden gecreëerd om toegang te beperken, om biodiversiteitsschade te mitigeren. We gaan de mogelijkheid en wenselijkheid van 'natuurinclusief medegebruik' verkennen.
Vastgelegd in...	<u>Strategie en Uitvoeringsprogramma Biodiversiteit, Vaarverordening Delfland, Visie recreatief medegebruik Delfland</u>

Ontwikkelingen	Delfland actualiseert op dit moment (2026) zijn vaarbeleid. In het vaarbeleid staat (ook) hoe Delfland de waternatuur beschermt tegen negatieve gevolgen van recreatie.
Voortgang	In 2027 gaan we na of we de bescherming van natuur van vaarwateren in het BGN kunnen verbreden met oever- en landgebonden soorten. Dit is maatwerk. Te denken valt aan het (periodiek/ in het voorjaar) afsluiten van een vaarweg of het beperken van de toegang tot het land, daar waar kwetsbare soorten beschermd moeten worden. In de verkenning komt ook de juridische verankering van maatregelen aan bod; bijvoorbeeld via het vaarbeleid. Verkenning van natuurinclusief medegebruik van watergangen start volgens planning in 2027.
Score	✓ Het opnemen van biodiversiteit in recreatief beleid ligt op koers.

F Natuurinclusief bouwen

Indicator	F.1 <i>Natuurinclusief bouwen opnemen in beleid</i>
Beleid Delfland	In onze projecten koppelen we maatregelen voor biodiversiteit mee. We ontwikkelen een systematiek om voor alle soorten projecten mogelijke maatregelen te selecteren.
Vastgelegd in...	<u>Strategie en Uitvoeringsprogramma Biodiversiteit</u>
Ontwikkelingen	Inmiddels bestaan er diverse instrumenten en handreikingen voor natuurinclusief bouwen, die we kunnen gebruiken in onze aanpak. Het traject om inbouw van nestelvoorzieningen voor vogels en vleermuizen via het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl) verplicht te maken voor utiliteitsbouw loopt nog.
Voortgang	Voor het assetsysteem waterveiligheid is natuurinclusief bouwen al verankerd in de werkprocessen voor het groot onderhoud van keringen, zie onderdeel C: terrestrische biodiversiteit. Voor de assetsystemen watersysteem en waterketen worden nog afspraken gemaakt. In 2026 en 2027 werken we aan een systematiek om maatregelen voor biodiversiteit eenduidig en systematisch te koppelen aan de verschillende soorten projecten die Delfland uitvoert. We doen dat in samenhang met maatregelen voor duurzaamheid en voor klimaatadaptatie. Voor het terrein van de Vergulde Hand is een maatwerk (groen) plan opgesteld. De aanpak kan als voorbeeld dienen voor komende projecten in de waterketen.
Score	✓ Het opnemen van biodiversiteit in beleid voor projecten (natuurinclusief bouwen) ligt op koers (en voor waterveiligheid zelfs vóór).

G Beheersing exoten

Indicator	G.1 <i>Beleid beheersing invasieve soorten</i>
Beleid Delfland	Invasieve exoten kunnen een bedreiging zijn voor de biodiversiteit, zowel op het land als in het water. Delfland hanteert daarvoor een exotenaanpak. Deze aanpak omvat preventie, bestrijding en beheersing; waar passend kan Delfland ook kiezen voor acceptatie.
Vastgelegd in...	<u>Beleidsnota exoten</u>
Ontwikkelingen	Het huidige exotenbeleid richt zich op specifieke soorten. Meer flexibiliteit en speelruimte voor niet benoemde soorten en niet benoemde methoden is wenselijk. Denk bijvoorbeeld aan het snel kunnen acteren op nieuwe soorten en het - inspelen op nieuwe inzichten uit onderzoek. Een beleidsvernieuwing kan in die flexibiliteit en speelruimte voorzien.
Voortgang	Voor de beleidsvernieuwing is capaciteit nodig; momenteel wordt ambtelijk verkend of, hoe en wanneer daarin voorzien kan worden.
Score	👉 Het exotenbeleid ligt bijna op koers; actualisatie van het beleid is nodig, hiervoor zijn de bouwstenen aanwezig. Aanpassing beleid wordt opgenomen de algemene planning voor beleidsontwikkeling

3 Voortgang maatregelen: “doen”

Om de neerwaartse curve waarin de natuur zich wereldwijd bevindt om te buigen zijn maatregelen nodig en neemt Delfland ook maatregelen. In het Deltaplan Biodiversiteitsherstel en ons eigen Strategie en Uitvoeringsprogramma Biodiversiteit richten we ons op minimaal realiseren van Basiskwaliteit Natuur (BKN) en op gerichte locaties Rijke Natuur op al onze eigen assets. Dat doen we niet overal tegelijk, maar in een groeimodel, waarin we van een kiemfase naar een bloeifase doorontwikkelen (zie hoofdstuk 5). Basiskwaliteit Natuur draait om het creëren van condities (abiotische condities, inrichting en beheer) die algemene soorten nodig hebben om algemeen te blijven. Zonder deze condities zullen de algemene soorten achteruitgaan. Rijke Natuur faciliteert ook minder algemene soorten.

De focus ligt dus op condities, erop vertrouwend dat de aanwezigheid van soorten dan “vanzelf” volgt. Om condities op orde te brengen of te houden zijn maatregelen in aanleg en beheer nodig. De kern van deze voortgangsrapportage bestaat daarom ook uit het volgen en registreren van die maatregelen, het “doen” en (na “leren” vervolgens) “beter doen”.

Koers van Delfland:

Elk assetsysteem - waterkeringen, watersysteem, waterketen en overige terreinen - heeft zijn eigen groeipad en snelheid, waarbij als uitgangspunt wordt gehanteerd dat er zoveel mogelijk wordt meegelift op de planning van aanleg, groot onderhoud en beheer. Hiermee is het groeipad flexibel en adaptief bij veranderende omstandigheden en blijft het spanningsveld tussen ontwikkelen van natuurwaarde en uitvoeren eigen kerntaken beheersbaar.

Delfland heeft de afgelopen jaren, vooral in het natte (het NEZ netwerk), maar ook op het droge al de nodige gebiedsbrede maatregelen genomen en gebiedspartners hebben dat ook. Er is een Blauwgroen Netwerk opgesteld, waarin waardevolle gebieden en verbindingsmogelijkheden daartussen in kaart zijn gebracht. Daar is een groeimodel aan gekoppeld om te helpen bij prioriteren, waarin een kiem- een groei- en een bloeifase zijn gedefinieerd; zie hiervoor hoofdstuk 5 en het in dit hoofdstuk uitgewerkte onderdeel B.

Voortgang biodiversiteit op maatregelenniveau samengevat:

Hoe staat het met maatregelen op de thema's....:	Op koers	Bijna op koers	Blijft achter	Niet bekend
A Ecologische waterkwaliteit		↗		
B Blauwgroen Netwerk		↗		
C Terrestrische biodiversiteit op eigen terreinen				?
D Biodiversiteit in beheer en onderhoud	✓			
E Biodiversiteit in medegebruik	-	-	-	-
F Natuur-inclusief bouwen	-	-	-	-
G Beheersing exoten		↗		

*Tabel 2 Samenvatting voortgang biodiversiteit op maatregelenniveau per thema
grijs zijn de onderdelen waar we nog geen oordeel vellen, want wordt >2026 opgepakt.*

Als toelichting bij tabel 2 “voortgang biodiversiteit op maatregelenniveau” volgt per thema een uitwerking.

A. Ecologische waterkwaliteit

Indicator	<i>A2.1. Uitvoering van maatregelen om gebiedseigen ecologische waterkwaliteit te realiseren & A2.2. Leveren data aan Informatiehuis Water</i>
Maatregelen Delfland	Voor detailinformatie verwijzen we door naar de periodieke voortgangsrapportages van het programma waterkwaliteit.
Vastgelegd in...	Uitvoeringsprogramma waterkwaliteit
Ontwikkelingen	<u>waterkwaliteitsrapportage</u> en <u>voortgangsrapportage waterkwaliteit</u> .
Voortgang	Hoewel er in 2025 flinke stappen zijn gezet, is het NEZ-netwerk nog niet afgerond. De voortgang verschilt sterk per kerngebied en stapsteen; vier van de zeven kerngebieden en elf van de twaalf stapstenen zijn voltooid. De belangrijkste beperking is ruimtegebrek. Momenteel wordt het accent verlegd naar het lokale water. Voor de aanleg van waternatuur in overig water is de verwachting dat "De Staat van ons Water", samen met alle gemeenten, nog extra kansen voor waternatuur zal opleveren. De prioritering daarin volgt uit afspraken met gemeenten binnen De Staat van ons Water, aangevuld met de ecologische potentie van locaties en de ligging ten opzichte van het Blauwgroen netwerk (BGN), specifiek gebieden die als de Kiemfase zone zijn aangewezen (Nationaal Park Hollandse Duinen & Bijzonder Provinciaal Landschap Midden Delfland).
Score	↪ Binnen het programma waterkwaliteit wordt eraan gewerkt op koers te raken. We beoordelen dit onderdeel als "grotendeels op koers".

B. Verbindingen en samenwerkingen realiseren (BlauwGroen Netwerk)

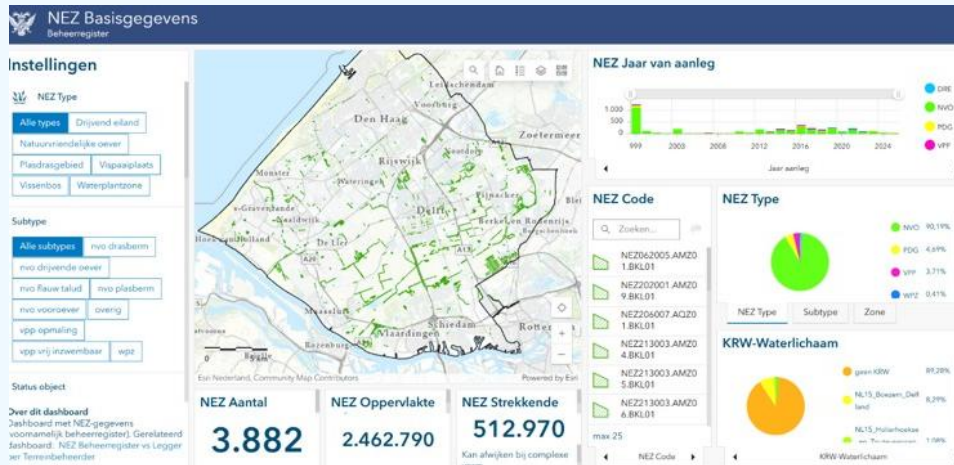
Het Aanvalsplan Landschap ontwikkelt momenteel de randvoorwaarden voor kwalitatief goede groenblauwe dooradering en landschapselementen. Waterschappen spelen hierbij een belangrijke rol, omdat zij veel blauwe elementen in beheer hebben, evenals groene elementen als keringen en daarmee een significante bijdrage kunnen leveren aan de connectiviteit tussen elementen. Hieronder geven we een doorkijk in de ruimtelijke ontwikkelingen in het blauwe (water) en het groene (land). De verwachting is dat er vanuit het Aanvalsplan Landschap nadere invulling van kwalitatieve randvoorwaarden en aanvullende indicatoren volgen, die vervolgens plek krijgen in de voortgangsrapportage biodiversiteit.

We maken een overzicht van de bijdrage met onze assets aan de blauwgroene verbindingen (watergangen en terreinen in beheer door waterschap) die natuurvriendelijk ingericht en beheerd zijn. Hiermee draagt het waterschap bij aan het versterken en verbinden van natuurgebieden en het realiseren van het landelijke doel van 5% groenblauwe dooradering in 2030 en 10% in 2050 (in het landelijk gebied).

Deze maatregelen indicator is opgesplitst in drie onderdelen, te weten:

- B2.1 Samenwerkingen om BGN te realiseren en aantal gerealiseerde verbindingen.
- B2.2 Versterken blauwe landschapselementen: Inzicht in aandeel (percentage / lengte) van oevers die natuurvriendelijk zijn ingericht en beheerd.
- B2.3 Versterken groene landschapselementen: Inzicht in terrestrische eigendommen die natuurvriendelijk zijn ingericht en dito worden beheerd.

Indicator	<i>B2.1 Samenwerkingen om BGN te realiseren en aantal verbindingen gerealiseerd.</i>
Maatregelen Delfland	Het gedachtengoed en de ligging van het BGN van Delfland sluit aan bij de groenblauwe plannen van onze partners. Concrete samenwerking met de partners start in de groeifase van het BGN. In de huidige fase, de kiemfase, werken we nog aan onze eigen werkprocessen voor natuurrijke inrichting en beheer van <u>onze eigen</u> assets. Kapstokken voor geborgde samenwerking zijn het Nationaal Park Hollandse Duinen (NPHD) en het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland (BPL-MD). Delfland richt zich gedurende de kiemfase met zijn (inrichting en beheer) maatregelen op ervaring opdoen op de eigen assets en eigent zich op BGN realisatie (momenteel) geen trekkende rol toe. Wat betreft maatregelen op eigen assets maken we onderscheid in binnen en buiten het BGN. Overal streven we naar het minimum niveau Basiskwaliteit Natuur (BKN), binnen het BGN naar Rijke Natuur.
Vastgelegd in...	Strategie en uitvoeringsprogramma Biodiversiteit
Ontwikkelingen	Invulling van het netwerk is een optelsom van maatregelen in het blauwe (het water) en het groene (op het land), zowel op onze eigen assets, als die van anderen. De maatregelen met een focus op eigen assets worden hieronder toegelicht en komen ook in de onderwerpen A, C t/m G aan bod. Delfland heeft de BGN kaart opgesteld om aansluiting te maken met de inzet voor blauwgroene verbindingen in de regio. Provincie Zuid Holland, inliggende gemeenten en anderen hebben (vrijwel) allemaal een groenplan inclusief verbindingen. De kaart van Delfland is een optelsom van informatie over bestaand groen, groene plannen van onze partners in ons beheergebied en eigen opgave van Delfland. Iedere partij is aan zet hier zelf invulling aan te geven.
Voortgang	Het realiseren van een blauwgroen netwerk in de regio vraagt om samenwerking met de gebiedspartners. De komende periode intensiveren we de contacten binnen de natuurgebieden Nationaal Park Hollandse Duinen en het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland, om koppelkansen te verkennen en benutten. Het doel is om in de groeifase van het BGN afspraken te maken over de ligging van verbindingen en de maatregelen om ze te realiseren. Daaraan kan t.z.t., conform het raamwerk, een kwantitatief doel worden gekoppeld voor het aantal gerealiseerde verbindingen.
Score	~ Het aangaan van samenwerking is conform afspraak in het Strategie en Uitvoeringsprogramma en daarmee op koers (✓). De daadwerkelijk gerealiseerde invulling van verbindingen is niet overal duidelijk (?). Het gewogen oordeel voor dit onderwerp is dat we grotendeels op koers zijn

Indicator	B2.2 Versterken blauwe landschapselementen: <i>Inzicht in aandeel (percentage / lengte) van oevers die natuurvriendelijk zijn ingericht en beheerd.</i>
Maatregelen Delfland	Bij Delfland trekken we deze indicator breder tot het begrip Natte Ecologische Zones (NEZ), en het NEZ netwerk. Water binnen het BGN krijgt gaat vanaf 2027 meer prioriteit krijgen in de planvorming en realisatie van natuurvriendelijke oevers dan water buiten het BGN. Over de ontwikkeling van de natte ecologische inrichting (blauwe landschapselementen, waternatuur) wordt jaarlijks gerapporteerd in de waterkwaliteitsrapportage. Natuurvriendelijk ingerichte en beheerde profielen zijn opgenomen in legger. Na nieuwe aanleg volgt overdracht aan beheer (DAMO-registratie + Legger). De groei van ecologisch beheerd areaal binnen Delfland is te volgen en te benaderen via een dashboard; deze is te vinden op de Waterkwaliteit pagina van GeoHUB. Het maakt snel allerlei basisgegevens uit de beheerregisterlaag DAMO-NatuurVriendelijkOever inzichtelijk. Deze kaartlaag wordt continu geactualiseerd. Let wel, voor het NEZ netwerk geldt dat er overzicht is van zowel planvorming en realisatie op eigen assets als (grotendeels) op die van anderen, waarbij we onderscheid kunnen maken in aanwezigheid in welke ontwikkelfase de NEZ ligt (buiten BGN, kiem-, groei- en bloeifase).
Vastgelegd in...	-
Ontwikkelingen	 <i>Afbeelding dashboard NEZ van Delfland</i> Het dashboard zelf is te vinden op het geoportaal van Delfland via de volgende link: NEZ Basisgegevens Deze kaarten zijn te combineren met de kaartlagen van ons BGN netwerk, wat we doen in een monitoring dashboard biodiversiteit dat momenteel in ontwikkeling is en waarmee we inzicht geven in de aanwezigheid van NEZ binnen en buiten het BGN.
Voortgang	De combinatie van de NEZ kaartlagen met die van de BGN leert ons dat: Van het totale NEZ areaal ligt 88% binnen het BGN, 39% binnen de Kiemfase daarvan. De meerderheid van de NEZ ligt circa 84% in polderwatersystemen en een kleine 40% van het totale areaal is bij Delfland in (gewoon) onderhoud. Van de gerealiseerde NEZ is circa 90% natuurvriendelijke oever, de rest bestaat uit vispaaiplaatsen (ca 4%), plasdrasgebieden (ca 5%) en overig.

	Voor ruimtelijke presentatie hiervan is een dashboard in ontwikkeling (nu nog in concept, volgend jaar toegankelijk). Met het monitoring dashboard biodiversiteit (in ontwikkeling) volgen we ontwikkelingen van NEZ binnen en buiten het BGN. Binnen het BGN streven we naar rijke natuur, ten minste in de aangewezen gewenste verbindingen, daarbuiten naar basiskwaliteit natuur (BKN). Prioritering van uitvoeringsprojecten voor overig water binnen het BGN is nog niet gestart, maar afspraken daarover worden nog in 2026 gemaakt.
Score	👉 De uitvoering van maatregelen voor het realiseren van gebiedseigen ecologische waterkwaliteit door Delfland en gebiedspartners en invulling van het BGN liggen grotendeels op koers. Nadere prioritering met behulp van de netwerkkaarten is een vervolgstap.

Indicator	<i>B2.3 Versterken groene landschapselementen: aandeel van terrestrische eigendommen die natuurvriendelijk zijn ingericht en dito worden beheerd.</i>
Maatregelen Delfland	De equivalent van de natte natuur is natuur op het droge, waarbij Delfland een opgave heeft op de eigen assets. We maken hierin onderscheid in de volgende type assets: 1. Keringen 2. Terreinen gemalen, rioolgemalen, AWZI 3. Waterbergingen Met het monitoring dashboard biodiversiteit (in ontwikkeling) volgen we ontwikkelingen op deze assets binnen en buiten het BGN.
Vastgelegd in...	<u>Strategie en Uitvoeringsprogramma Biodiversiteit</u>
Ontwikkelingen / voortgang	Bij groene landschapselementen op terrestrische eigendommen valt te denken aan ontwikkeling van kruidenrijk gras in plaats van "gazon", aan heggen en hagen, struwelen, bomen, poelen, nestvoorzieningen, groene daken, halfopen bestrating en dergelijke. Op assets binnen het BGN hebben we een hogere ambitie dan erbuiten. Binnen het BGN streven we naar rijke natuur, daarbuiten naar basiskwaliteit natuur (BKN). Voor de beoordeling van of en wanneer assets aan dat criterium voldoen zijn instrumenten in ontwikkeling. Voor meer informatie over voortgang van maatregelen op assets wordt doorverwezen naar specifiek daarop gerichte uitgewerkte onderdelen: • Voor ontwikkeling van kruidenrijkdom op keringen met maaibeheer wordt doorverwezen naar: <i>D.2a Werken volgens ecologische werkprotocollen / gebruik keurmerken voor beheer en onderhoud: maaibeheer</i> • Voor ontwikkeling van kruidenrijkdom op keringen bij groot onderhoud wordt doorverwezen naar: <i>C2.1a Areaal omgevormde keringen bij groot onderhoud</i> • Voor maatregelen voor van natuur op terreinen met gemalen, rioolgemalen en zuiveringsinstallaties wordt doorverwezen naar: <i>D.2b Werken volgens ecologische werkprotocollen / gebruik keurmerken voor beheer en onderhoud: terreinen</i> en <i>C2.1b Areaal omgevormd grasland tot kruidenrijk op terreinen</i> • Voor maatregelen voor van natuur op terreinen met waterbergingen wordt doorverwezen naar: <i>F. Natuurinclusief bouwen</i> Op onderdelen is ook effectmonitoring als <i>C3.1 kruidenrijkdom keringen en graslanden</i> en <i>C3.4 Bomen bij Delfland</i> in ontwikkeling.

	In algemene zin geldt dat het proces om sluitende registratie afspraken van de maatregelen met alle assetlijnen nog niet is afgerond. Het ontwikkelproces daartoe loopt. Voor ruimtelijke presentatie van de invulling van zowel natte als droge maatregelen binnen het BGN is een dashboard in ontwikkeling (nu nog in concept, volgend jaar toegankelijk), dat ook gebruikt kan worden bij prioritering voor planvorming en uitvoering.
Score	👉 De uitvoering van maatregelen voor het realiseren van terrestrische natuur op Delflandse assets ter invulling van het BGN liggen grotendeels op koers. Nadere prioritering met behulp van de netwerkkaarten is een vervolgstap.

C. Bevorderen terrestrische biodiversiteit/kruidenrijkdom eigen terreinen

Het bevorderen en beoordelen van de biologische kwaliteit op waterschapsterreinen, zoals dijken, eigen (gemaal en zuiverings)terreinen en bermen biedt een grote potentie voor het versterken van de biodiversiteit. Er zijn in het raamwerk indicatoren opgenomen voor ontwikkelen van kruidenrijke grasland, belangrijk voor zowel flora als fauna. Terrestrische biodiversiteit kan een belangrijke bijdrage leveren aan de leefomgeving van vogels, insecten, amfibieën en kleine zoogdieren. Er is toenemend bewijs dat diversiteit van kruiden in een grasvegetatie zorgt voor betere doorworteling en daardoor meer waterberging en minder verdroging.

Indicator	<i>C2.1a Areaal omgevormde keringen bij groot onderhoud</i>
Maatregelen Delfland	De keringen die komende tien jaar in groot onderhoud gaan, zijn vastgelegd in het meerjarenplan. Hierin is 131 km aan keringen opgenomen, waarvan het aantal kilometer dat opgeleverd wordt als rijke natuur (=areaal binnen BGN), afhankelijk is van de fase in het groeimodel. Voor keringen in het BGN zijn er extra en aangescherpte maatregelen (bijvoorbeeld een strengere eis voor de klei in dijkophogingen). Overal, ook buiten het BGN, geldt het uitgangspunt "natuurrijk opleveren en voldoen aan basiskwaliteit natuur". Met de assetlijn waterveiligheid zijn afspraken gemaakt over wat vastgelegd wordt bij uitvoering vanaf 2026: kleiklasse buitentalud, kleiklasse binnentalud en kruin, herkomst klei, lutumgehalte, organisch stofgehalte, gegevens teelaarde, gegevens zaadmengsel en aangebrachte aanvullende zaken (bijv. nestelvoorzieningen binnen BGN). De assetlijn registreert ook beheerafspraken (beherende organisatie, maaimethode en frequentie) per traject. Er dient nog zorg voor te worden gedragen dat deze gegevens ook beschikbaar zijn voor betrokken collega's buiten het projectenbureau.
Vastgelegd in...	AMP Asset Management Plan Waterveiligheid en het tactisch kader nieuwbouw en renovatie waterkeringen.
In ontwikkeling	De registratie van uitvoeringsgegevens in kaderdocument en benaderbaarheid via geo-informatiesysteem wordt nog uitgewerkt.
Voortgang	Het uitvoeringsprogramma waterkeringen in 2025 omvatte 6 km kering groot onderhoud en 2 km kadeverbetering. Op verschillende trajecten is daarbij ook met bloemrijke mengsels ingezaaid; een kade in Pijnacker, een gerenoveerde kering op buitenplaats De Tempel in Schiedam, op een deel van het kadeverbeteringstraject in de Groenzoom en een kade in de waterberging van

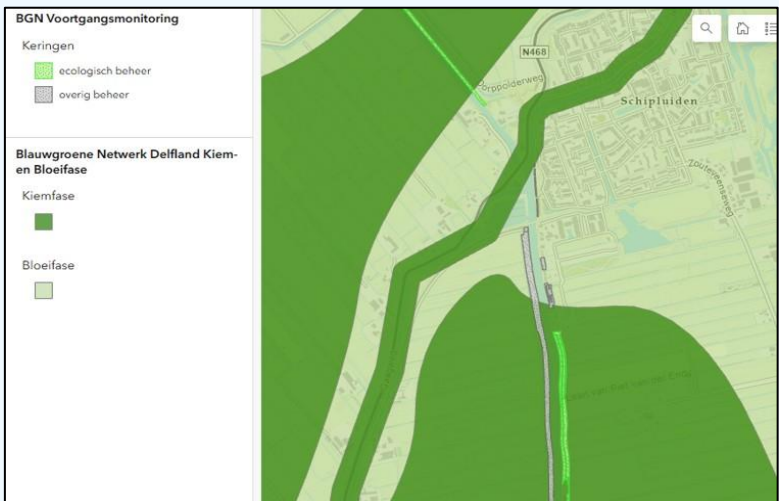
	de Voorafsche polder zijn voorbeelden daarvan, waarbij ca 350 are natuurrijk is ingezaaid en waar we in 2026 het opkomen daarvan monitoren. Met uitzondering van de Voorafsche polder betreft dit trajecten die niet in ons beheer en eigendom zijn, maar waar beheerafspraken zijn overeengekomen. Ook voor 2026 zijn er keringen na groot onderhoud natuurrijk opgeleverd, alleen nog zonder de helder vastgelegde afspraken over het hoe en de registratie. Voor zover die keringen bij ons zelf in beheer zijn, zijn ze opgenomen in ons ecologisch maaibeheer en anders in die van betreffende beheerverantwoordelijken.
Score	? in de periode voor 2026 zijn ook keringen natuurrijk opgeleverd, alleen nog niet volgens een vastgelegd afsprakenkader. Vanaf 2026 is dit kader er wel, op basis waarvan de voortgang komende jaren beter gemonitord kan worden.

Indicator	<i>C2.1b Areaal omgevormd grasland tot kruidenrijk op terreinen</i>
Maatregelen Delfland	Op onze bedrijfsterreinen (gemalen, awzi's), in onze waterbergingen en overige terreinen voeren we waar mogelijk ecologisch maaibeheer in, waar dat nu nog niet het geval is.
Vastgelegd in...	FZO objecten database en GEO kaartlaag.
Ontwikkelingen en Voortgang	In een database registreren we in welke mate, op welke bedrijfsterreinen grasland in ecologisch beheer is. Het invoeren van zowel de maatregel als de registratie is nog in ontwikkeling. De maatregel wordt al op terreinen genomen, maar de database is nog niet gereed voor kwantitatieve analyses over voortgang van omvormen van areaal gras naar kruidenrijk; zie ook toelichting bij onderwerp <i>B2.3 Versterken groene landschapselementen</i>. Van ieder terrein is al wel bekend of dit zich binnen of buiten het BGN bevindt (en in welke groeifase), op grond waarvan de voortgang van de ontwikkeling per groeifase gevolgd zal worden. Ditzelfde geldt voor de niet bij FZO in beheer zijnde terreinen (de overige terreinen "buiten de hekken"). Vanaf rapportage 2027 wordt aan dit onderdeel verder invulling gegeven.
Score	? de voortgang wordt beoordeeld als onbekend; vanaf 2027 verwachten we een voldoende overzicht evenals aan impactanalyse gekoppelde afspraken.

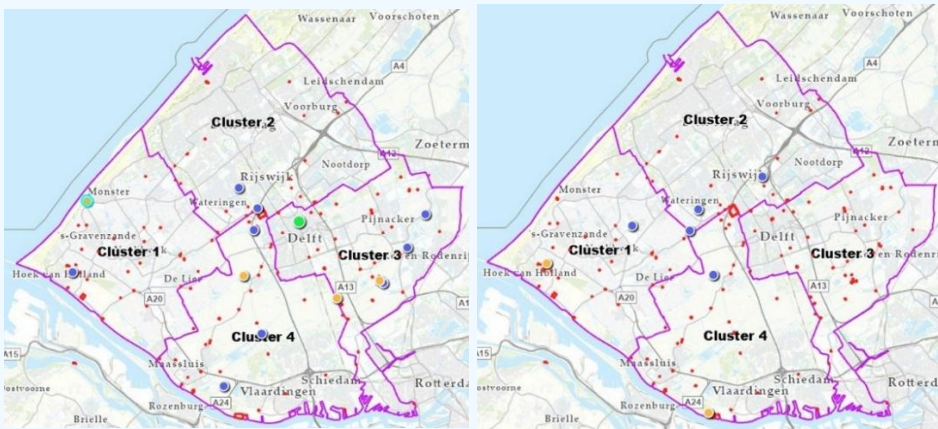
Indicator	<i>C2.2 Aanpassen Pachtcontracten</i>
Maatregelen Delfland	Verankering en afspraken maken we in 2027; dat is door capaciteitsbeperkingen wat later dan oorspronkelijk gepland (2026). Daarna gaan maatregelen in uitvoering, gekoppeld aan herzieningsmoment van lopende pachtcontracten.
Vastgelegd in...	-
Voortgang	>2027
Score	>2027

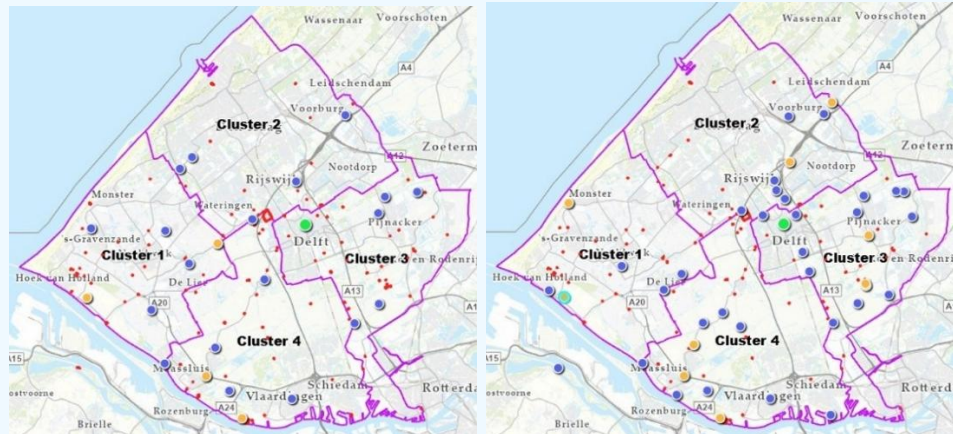
D. Biodiversiteit in beheer en onderhoud

Indicator	<i>D.2 Werken volgens ecologische werkprotocollen / gebruik keurmerken voor beheer en onderhoud</i>
Maatregelen Delfland	Doel is om beheer en onderhoud van wateren en terreinen zoveel mogelijk af te stemmen op de behoefte van lokale planten en diersoorten, met behoud van de noodzakelijke aan- en afvoerfunctie en zonder daarbij de uitvoering van noodzakelijke werkzaamheden onmogelijk of onveilig te maken. Naast volledig werken conform flora en fauna habitat richtlijnen, betekent dit onderverdeeld naar "nat" en "droog": 1. Als Delfland ecologisch maaiwerk laat uitvoeren op locaties waar (mogelijk) beschermde soorten voorkomen, gebeurt dat in 100% van de gevallen volgens ecologische beheerprotocollen. De werkwijze op locaties waar geen sprake is van beschermde soorten komt grotendeels overeen; volgend uit o.a. de zorgplicht en het Delflandse principe 'natuurrijk, tenzij' voor de keringen. 2. Gebruik van keurmerk voor beheer van oevers; aanvullend op het ecologisch oeverbeheer is er maaien volgens de Ecokleurenkoers methodiek (zie Beleidsnotitie Ecokleurenkoers). De Ecokleurenkoers is een aanvulling op de inrichtingsmaatregelen voor ons ecologisch netwerk. Binnen aangewezen ruimte voor ecologisch onderhoud kunnen meer waterplanten groeien en zodoende het NEZ-netwerk versterken en verbinden (maar niet vervangen). Deze wordt stapsgewijze in ons gebied geïmplementeerd. Rapportage daarover vindt plaats in de jaarlijkse voortgangsrapportage waterkwaliteit.
Vastgelegd in...	• Implementatie gedragscode Wet natuurbescherming voor waterschappen; onderdeel soortbescherming bij bestendig beheer en onderhoud. • Werkprotocollen ecologische beheer • Beleidsnotitie Ecokleurenkoers
Ontwikkelingen & Voortgang	Op onze terreinen 'binnen de hekken' schakelen we nog verder over op ecologisch groenbeheer. In 2026 maken we, op basis van een impactanalyse, afspraken over ecologisch hovenieren. Na besluitvorming hierover kunnen die landen in het nieuwe groenbeheer contract in 2028. Voortgangsmonitoring hierop vanaf rapportage 2028. Bij beheer en onderhoud worden collega's opgeleid om het beheer te begeleiden. Daarnaast zijn aannemers verplicht te monitoren op beschermde diersoorten. Deze gegevens worden verzameld via een applicatie. In 2027 wordt onderzocht hoe een koppeling met deze data valt te maken en te ontsluiten.
Score	✓ We beoordelen de ontwikkeling als zijnde op koers.

Indicator	D.2a Ecologisch maaibeheer keringen																																				
Maatregelen Delfland	Delfland hanteert het principe "ecologisch maaien tenzij". Een belangrijke tenzij geldt voor droogtegevoelige kades, die in tijden van droogte visueel geïnspecteerd worden en daarom frequenter worden gemaaid. Delfland kent 3 varianten van ecologisch maaibeheer, afgestemd op de lokale mogelijkheden. Het doel is dat we 80% van de keringen die we zelf in eigendom en beheer hebben in 2030 ecologisch beheren. Als check wordt met monitoring (zie C3.1) effectiviteit van beheer (en groot onderhoud) in beeld gebracht, op basis waarvan beheer geëvalueerd en waar nodig aangepast zal worden.																																				
Vastgelegd in...	Strategie en Uitvoeringsprogramma Biodiversiteit																																				
Ontwikkelingen & Voortgang	Waar op welke manier maaibeheer wordt uitgevoerd is geregistreerd in een GEO-kaartlaag. Een deel van de ecologisch gemaaide keringen is voorheen natuurlijk ingezaaid, op de meeste trajecten vindt geleidelijk ontwikkelbeheer plaats. Invoeren van ecologisch beheer is al in gang gezet voor het bestaan van de gedefinieerde BGN. Illustratie registratie maaibeheer en positie in BGN (hier traject langs de Vlaardingervaart) Op 47% van het areaal keringen die bij Delfland in eigendom en beheer zijn én tegelijkertijd deel uitmaken van de BGN-Kiemfase wordt momenteel ecologisch maaibeheer uitgevoerd. Voor de BGN-Bloeifase is het beoogde aandeel 56%. Ook enkele trajecten buiten het gedefinieerde BGN worden ecologisch gemaaid. In totaal wordt inmiddels op 88,5 ha aan keringen ecologisch beheer uitgevoerd. Het doel is 80% ecologisch gemaaide keringen in 2030: jaarlijks wordt het percentage gerapporteerd. Verdere uitbreiding (met 38,5 ha) is nog benodigd en in voorbereiding (het moment waarop we waar uitbreiden is gekoppeld aan herzieningsmomenten van de beheercontracten). <table><tr><th colspan="2">2026</th><th>BGN Kiemfase</th><th>BGN Bloeifase</th><th>Buiten BGN</th><th>totaal</th></tr><tr><td>ecologisch beheer</td><td>[ha]</td><td>18,3</td><td>82,7</td><td>5,8</td><td>88,5</td></tr><tr><td>overig beheer</td><td>[ha]</td><td>20,4</td><td>66,3</td><td>4,0</td><td>70,2</td></tr><tr><td>totaal</td><td>[ha]</td><td>38,7</td><td>149,0</td><td>9,8</td><td>158,7</td></tr><tr><td colspan="6">% ecologisch beheer ten opzichte van areaal in de fase</td></tr><tr><td>ecologisch beheer</td><td>[%]</td><td>47%</td><td>56%</td><td>59%</td><td>56%</td></tr></table>	2026		BGN Kiemfase	BGN Bloeifase	Buiten BGN	totaal	ecologisch beheer	[ha]	18,3	82,7	5,8	88,5	overig beheer	[ha]	20,4	66,3	4,0	70,2	totaal	[ha]	38,7	149,0	9,8	158,7	% ecologisch beheer ten opzichte van areaal in de fase						ecologisch beheer	[%]	47%	56%	59%	56%
2026		BGN Kiemfase	BGN Bloeifase	Buiten BGN	totaal																																
ecologisch beheer	[ha]	18,3	82,7	5,8	88,5																																
overig beheer	[ha]	20,4	66,3	4,0	70,2																																
totaal	[ha]	38,7	149,0	9,8	158,7																																
% ecologisch beheer ten opzichte van areaal in de fase																																					
ecologisch beheer	[%]	47%	56%	59%	56%																																

	<i>Tabel: areaal ecologisch maaibeheer door Delfland in BGN (het maximaal haalbare per fase is nog niet bepaald; doel is 80% Delfland breed)</i> Binnen het BGN, waar we streven naar rijke natuur, zetten we nog extra stappen in het maaibeheer. In 2026/2027 onderzoeken we waar we in de winter vegetatie kunnen laten overstaan, waarna we dat doorvoeren. De legger van Delfland staat het overstaan van vegetatie nu niet toe. Het genoemde onderzoek moet uitwijzen onder welke voorwaarden en op welke locaties afwijken mogelijk is.
Score	✓ We beoordelen de ontwikkeling als zijnde op koers.

Indicator	<i>D.2b Ecologisch beheer en onderhoud terreinen gemalen, rioolgemalen en waterzuiveringen</i>
Maatregelen Delfland	Delfland neemt maatregelen ter ondersteuning van de natuur op zijn terreinen. Voorbeelden daarvan zijn: uitvoeren van ecologisch maaiwerk, zorgen voor aanwezigheid beplanting, bosplantsoenen, bomen, hagen, half open verharding, groene daken, fauna voorzieningen (takkenrillen, nestvoorzieningen).
Vastgelegd in...	<u>Strategie en Uitvoeringsprogramma Biodiversiteit</u>
Ontwikkelingen & Voortgang	Per bedrijfsterrein is (groten)deels bekend welke natuurlijke inrichtingselementen aanwezig zijn, of recent zijn gerealiseerd. De registratie daarvan wordt gedaan in een database, waar nog verdere ontwikkeling op plaats zal vinden in de periode 2026-2027. Daarnaast is het een levende database met jaarlijks mutaties. Momenteel is de database nog niet volledig gevuld voor goede analyse, evengoed zijn we op de goede weg. Onvolledigheid geldt vooral voor het maaiwerk. Wat betreft het genoemde omvormen van maaibeheer wordt doorverwezen naar <i>C2.1b Areaal omgevormd grasland tot kruidenrijk op terreinen</i>. In de database zijn 152 terreinen opgenomen, waaronder 102 gemaalterreinen, 15 rioolgemaalterreinen, 3 AWZI's en 32 overige terreinen (kantoren, opslag, molens, dienstwoningen). Ter illustratie een viertal voorbeelden van geregistreerde natuurlijke objecten: <i>Aanwezigheid groene daken op terreinen (14x), halfopenverharding (7x)</i>

Aanwezigheid hagen (24x), heesters en bodembedekkers (44x)

Belangrijker dan het aantal aanwezige voorzieningen is vervolgens de vraag of de voorzieningen voldoende zijn om aan respectievelijk de randvoorwaarden van basiskwaliteit natuur (BKN) dan wel rijke natuur te voldoen. Daarvoor is een beoordelingssystematiek in ontwikkeling, op basis waarvan we meer richting kunnen geven aan natuurinclusieve maatregelen op onze terreinen. Er moeten nog afspraken met de assetlijnen worden gemaakt en vastgelegd hoe deze maatregelen vervolgens zijn te koppelen aan gepland groot onderhoud op en aan terreinen.

Vanaf 2027/8 verwachten we dat de database van onze terreinen op orde is en dat we ook kunnen rapporteren in hoeverre er terreinen voldoen aan basiskwaliteit natuur en wat daar eventueel aanvullend voor nodig is.

Score

✓ We beoordelen de ontwikkeling als zijnde op koers.

E. Biodiversiteit in medegebruik

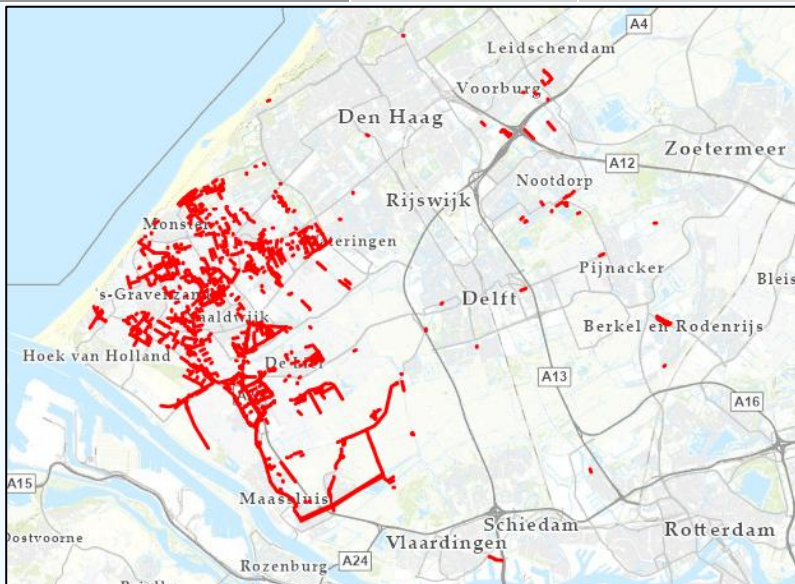
Indicator	<i>E.2 maatregelen biodiversiteit in medegebruiksplannen; het reguleren van toegang en gebruik.</i>
Maatregelen Delfland	Voor ons gebied verkennen we in 2027 de mogelijkheid en wenselijkheid van 'natuurinclusief medegebruik' in de watergangen, inclusief de oevers, in afstemming met Programma Waterkwaliteit. Het onderdeel biodiversiteit in medegebruiksplannen in relatie tot monitoring van maatregelen wordt dan ook uitgewerkt. Dit onderdeel zal daaropvolgend aan de jaarrapportage toegevoegd worden.
Vastgelegd in...	-
Ontwikkeling & Voortgang	>2027
Score	-

F. Natuurinclusief bouwen

Indicator	<i>F.2 Natuurinclusieve maatregelen gericht op doelsoorten, of uitvoering bouwen met natuur door doelsoorten</i>
Maatregelen Delfland	Er wordt gewerkt aan een systematiek om maatregelen voor biodiversiteit eenduidig te koppelen aan de verschillende soorten projecten die Delfland uitvoert. Een voorbeeld daarvan betreft aanleg van FUP's (fauna uittreed plekken) in het aquatisch perceel. Het onderdeel biodiversiteit en natuurinclusief bouwen in relatie tot monitoring van maatregelen en effecten wordt in 2027 uitgewerkt. Dit onderdeel zal daaropvolgend aan de jaarrapportage toegevoegd worden.
Vastgelegd in...	-
In ontwikkeling	BKN toetsingskader is landelijk in ontwikkeling. In lijn daarmee gaan we als pilot in 2026-2027 een aantal terreinen waarop al maatregelen zijn genomen beoordelen met een quickscan biodiversiteit.
Voortgang	>2027
Score	-

Indicator	<i>F.2a Waterbergingen</i>
Maatregelen Delfland	In opdracht van Delfland is onderzoek gedaan naar de onderhoudstoestand van de 40 waterbergingen en kansen voor biodiversiteitsbevordering in de bergingen. In 2023 is daarop het rapport "Inventarisatie onderhoud en biodiversiteit" (20230316-HHD022-RAP-Waterbergingen) opgeleverd. Er is daarop budget vrijgemaakt om achterstallig onderhoud aan te pakken. In 2024 is een vervolgnutie opgesteld over de koppelkansen voor het programma waterkwaliteit bij de onderhoudsopgave van de waterbergingen. De bergingen zijn daarop opnieuw ingedeeld, nu in drie categorieën "Waternatuur", "Ecologische potentie" en "Technische berging". Dit om investeringen te prioriteren. Een beperking van deze notitie is dat er geen belangen van droge natuur zijn meegewogen in de prioritering.
Vastgelegd in...	
Ontwikkeling & Voortgang	In het najaar van 2025 is gestart met groot onderhoud voor de eerste 5 waterbergingen, waarbij nog geen maatregelen voor droge biodiversiteit zijn meegenomen. Om dat in het vervolg wel mee te koppelen zijn nog aanvullende afspraken nodig. Met de assetlijn worden nog nadere afspraken gemaakt en uitgewerkt over (planning najaar 2026): • Kruidenrijk inzaaien: advies over kruidenmengsels. • Indien er ruimte is: advies over mee te nemen inrichtingsmaatregelen voor natuur. • Impactanalyse voor beheer en onderhoud voor OBW.
Score	Beoordeling vanaf voortgangsrapportage 2027

G. Beheersing exoten

Indicator	G.2 Uitvoering en aanpak exoten / invasieve soorten.																								
Maatregelen Delfland	Er is afgelopen jaren volgens het invasief exotenprotocol handelend opgetreden in ons beheergebied. Onderstaande tabel en figuur geven een overzicht van het aantal locaties op assets waar Delfland zorg voor draagt en de ligging in ons beheergebied, waar verwijdering van exotische planten heeft plaatsgevonden. Er is een dominantie van gebieden in regio Westland. <table><tr><th>Exoot</th><th>Aantal locaties Land</th><th>Aantal locaties Water</th></tr><tr><td>Grote Waternavel</td><td></td><td>684</td></tr><tr><td>Waterteunisbloem</td><td></td><td>54</td></tr><tr><td>Pareldederkruid</td><td></td><td>5</td></tr><tr><td>Watersla</td><td></td><td>3</td></tr><tr><td>Witte Waterkers</td><td></td><td>1</td></tr><tr><td>Japanse Duizendknoop</td><td>15</td><td>4</td></tr><tr><td>Reuzenberenklauw</td><td>10</td><td></td></tr></table> Locaties bestrijding exotische <u>planten</u> Wat betreft exotische dieren: In 2026 is er op 10 Natte Ecologische Zones (NEZ'en) gestart met het intensief afvangen van de uitheemse rivierkreeft. Door de rivierkreeften dichtheden in hoge mate te verlagen, is de verwachting dat de onderwaternatuur zichzelf kan herstellen. Over de resultaten van deze proef en opschalen wordt apart gerapporteerd.	Exoot	Aantal locaties Land	Aantal locaties Water	Grote Waternavel		684	Waterteunisbloem		54	Pareldederkruid		5	Watersla		3	Witte Waterkers		1	Japanse Duizendknoop	15	4	Reuzenberenklauw	10	
Exoot	Aantal locaties Land	Aantal locaties Water																							
Grote Waternavel		684																							
Waterteunisbloem		54																							
Pareldederkruid		5																							
Watersla		3																							
Witte Waterkers		1																							
Japanse Duizendknoop	15	4																							
Reuzenberenklauw	10																								
Vastgelegd in...	Exotenbeleid/protocol																								
In ontwikkeling	Het exotenprotocol van Delfland richt zich op geïdentificeerde problemen met invasieve exoten en voorziet nog niet in handelingswijzen ten aanzien van nieuwe potentiële probleem gevende exoten. Dat vraagt om aanpassing van het bestaande protocol en exotenbeleid. Er ligt nog een verbeteropgave op het aantal bestrijdingslocaties en de bestrijdingscyclus.																								
Voortgang	-																								
Score	↗ We beoordelen de ontwikkeling als zijnde bijna op koers.																								

4 Monitoring effect: “leren”

Een uitgangspunt van het Deltaplan Biodiversiteitsherstel is “doen – leren – beter doen”. De focus ligt op het formuleren van het goede beleidskader en het nemen van “de juiste” maatregelen, verwachtend dat daarmee aan de BKN en doelstellingen van de Natuurherstelverordening voldaan gaat worden. Het raamwerk biodiversiteit van de gezamenlijke waterschappen zet een extra stap. Een stap waarmee we binnen het werkdomein van het waterschap ook kijken naar de effecten van genomen maatregelen, het “leren”. Zonder “leren” kan er ook geen “beter doen” volgen.

Binnen de kaders van het monitoring raamwerk en passend bij ons gebied en onze Small Five iconsoorten voeren we effectmonitoring uit om de kwaliteit van door ons genomen maatregelen te beoordelen of bij te dragen aan nationale kennis voor beleidsevaluatie. Monitoring van effecten is iets van langere adem. Ook is dit onderdeel voor de waterschappen nog in gezamenlijke afstemming en ontwikkeling.

Delfland heeft in zijn ambitie en uitvoeringsprogramma uitgesproken te streven naar Basiskwaliteit Natuur (BKN) op al zijn assets en Rijke Natuur (RN) binnen het Blauwgroene Netwerk (BGN). Maar wanneer voldoet een terrein nu aan de ambitie van Basiskwaliteit Natuur en wanneer aan de hogere ambitie Rijke Natuur? Voldoen Delflandse terreinen er al aan, of juist niet? Daarvoor zijn landelijk instrumenten nog in ontwikkeling.

De eerste ervaringen in effectmonitoring doen we nu op en worden in perspectief geplaatst. De voortgangsrapportage zal hier de komende jaren nog op worden uitgebreid. In dit hoofdstuk wordt een doorkijk gegeven op hoe dit er uit kan gaan zien en hoe we data gaan ontsluiten.

Voortgangsmonitoring biodiversiteit op effectniveau samengevat:

Hoe staat het met beleid op de thema's.....:	Op koers	Bijna op koers	Blijft achter	Niet bekend
A Ecologische waterkwaliteit				?
B Blauwgroen Netwerk				?
C Terrestrische biodiversiteit op eigen terreinen				?

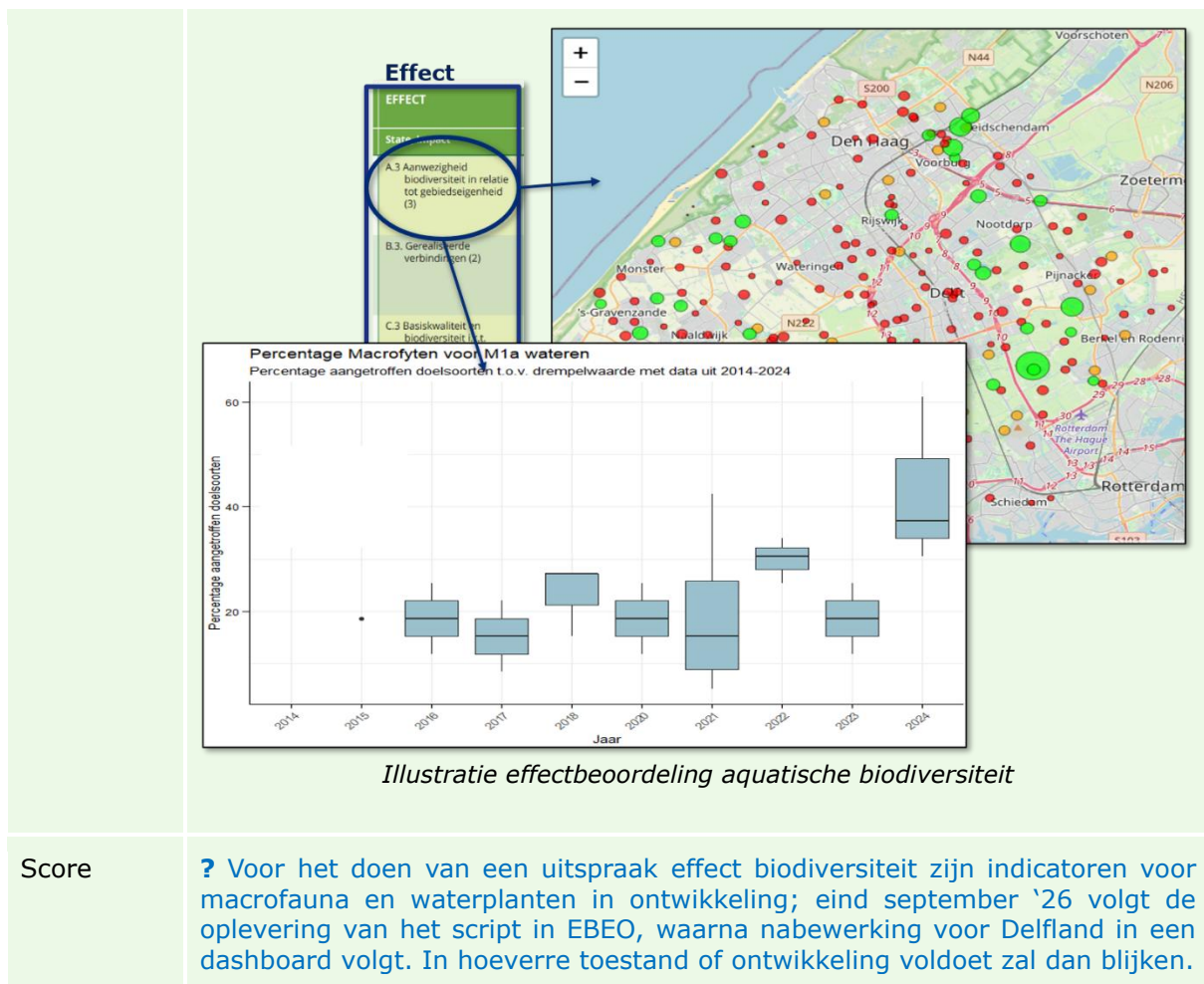
Tabel 3 Samenvatting voortgang biodiversiteit op effectniveau per thema

Voor de onderdelen D tot en met F is in het raamwerk monitoring, door de focus op realiseren van de juiste condities, geen inhoudelijke effectmonitoring gedefinieerd. Wel is conditie-monitoring voorgesteld, die Delfland uitwerkt en rapporteert onder voortgang van uitvoeren van maatregelen (het “doen”; hoofdstuk 3).

A Ecologische Waterkwaliteit

Deze effectindicator gaat over de biodiversiteit in en aan het water met inachtneming van de gebiedseigenheid, waarin ten opzichte van de indicatoren die in de jaarlijkse waterkwaliteitsrapportage worden gerapporteerd er een nieuwe biodiversiteitsindicator is ontwikkeld voor macrofauna en macrofyten. De keuze voor macrofauna en macrofyten als indicatoren is gebaseerd op het gegeven dat zij het meest geschikt zijn als indicatoren voor gebiedseigen ecologische waterkwaliteit. Macrofauna reageert namelijk snel op veranderende condities in het water en macrofyten zijn meer afhankelijk van de bodemcondities. Van zowel macrofauna als macrofyten is al veel data beschikbaar en monitoring van deze groepen sluit goed aan bij de huidige monitoringsmethoden. Bestaande monitoringsmethoden hoeven hierdoor dus niet aangepast te worden en de beschikbare data maken het ook mogelijk terug in de tijd te kijken naar de temporele ontwikkeling van de gebiedseigen biodiversiteit.

Indicatoren	<i>A3.1 Ecologische kwaliteitsratio's (EKR)</i> <i>A3.2/3 Biodiversiteit van macrofauna / waterplanten met inachtneming van gebiedseigenheid</i>
Toelichting	Delfland drukt de ontwikkeling van de ecologische waterkwaliteit uit in EKR scores en ecologische sleutelfactoren, die jaarlijks worden gerapporteerd in de waterkwaliteitsrapportage. De KRW stelt eisen aan de ecologie, dus aan een gezond evenwicht met waterplanten en waterdieren. Op dit gebied zien we op basis van KRW toetsing netto geen verbetering. In sommige gebieden gaat het wat beter, in andere slechter. Voor bestrijdingsmiddelen, die een grote invloed hebben op de waternatuur, zien we een dalende trend in het aantal normoverschrijdingen. Voor het uitdrukken van de ontwikkeling van de biodiversiteit van macrofauna en waterplanten is aanvullend op de KRW beoordeling nog een specifieke biodiversiteitsindicator gebaseerd op landelijke meetgegevens ontwikkeld. Elk watertype wordt gekenmerkt door gebiedseigen macrofauna en macrofyten, indicatorsoorten. De aanwezigheid van deze soorten kan als maat worden gebruikt voor biodiversiteit. Dit komt overeen met de systematiek van indicatorsoorten van Basiskwaliteit Natuur. Hoe hoger het aantal verschillende indicatorsoorten, hoe hoger de gebiedseigen biodiversiteit van een waterlichaam. Met behulp daarvan wordt op basis van langjarig verzamelde data berekend hoe het gaat met de ontwikkeling van de biodiversiteit voor de voor ons beheergebied kenmerkende soorten van macrofauna / waterplanten en wat de veranderingen hierin zijn. Deze indicator is per oktober 2026 beschikbaar als "natuurwaarden" in de uitvoer van het EBEO instrumentarium (Ecologisch BEgrip Oppervlaktewater). De gedefinieerde drempelwaarde is een aandeel aanwezige indicatorsoorten behorend bij een gewenste ecologische toestand score van 0,6. We starten met deze analyse op basis van Delflandse data. Indien het schaalniveau dat vraagt wordt bekeken of aanvullende databronnen hierin wenselijk zijn; te denken valt aan data uit verspreidingsatlas NDFF, waarneming.nl, KNNV/NMP.
Voortgang	Met behulp van de uitvoer van het EBEO instrument kunnen vervolgens beelden gemaakt worden van de ontwikkeling van aquatische natuurwaarden binnen Delfland, niet alleen vanaf het heden, maar ook terugkijkend in de tijd vanaf begin deze eeuw. De uitvoer is beschikbaar vanaf oktober 2026, waarmee we analyses gaan uitvoeren. Als illustratie hieronder een voorbeeld van monitoringpresentatievormen die we dan kunnen opstellen voor beoordeling van de toestand, regionaal tot lokaal. In de volgende waterkwaliteitsrapportage en/of in de volgende rapportage over voortgang biodiversiteit zal dit onderwerp nader worden toegelicht. De verwachting is dat de ontwikkeling wel min of meer overeenkomt met de ontwikkelingen in beoordeling van onze ecologische waterkwaliteit.

Score

? Voor het doen van een uitspraak effect biodiversiteit zijn indicatoren voor macrofauna en waterplanten in ontwikkeling; eind september '26 volgt de oplevering van het script in EBEO, waarna nabewerking voor Delfland in een dashboard volgt. In hoeverre toestand of ontwikkeling voldoet zal dan blijken.

B. Gerealiseerde Verbindingen - Blauwgroen netwerk

Indicatoren	B3.1 Effectindicatoren voor de <u>kwaliteit</u> van groenblauwe verbindingen
Toelichting	Effectindicatoren voor de kwaliteit van groenblauwe verbindingen zijn nog in ontwikkeling door het Aanvalsplan Landschap. Invulling van onderdelen uit deze handreiking binnen het domein van ons waterschap volgt naar verwachting in 2027, waarna het vanaf 2028 deel zal uitmaken van de voortgangsrapportage biodiversiteit. Onder de uitwerking van de effectmonitoring terrestrische biodiversiteit (onderdeel C) zijn extra elementen gedefinieerd, die een doorkijk geven op hetgeen hieronder kan komen te vallen.
Voortgang	>2027
Score	? De effectindicatoren voor bepalen van de kwaliteit van verbindingen zijn nog in ontwikkeling.

C. Basiskwaliteit Natuur & Terrestrische biodiversiteit op eigen terreinen

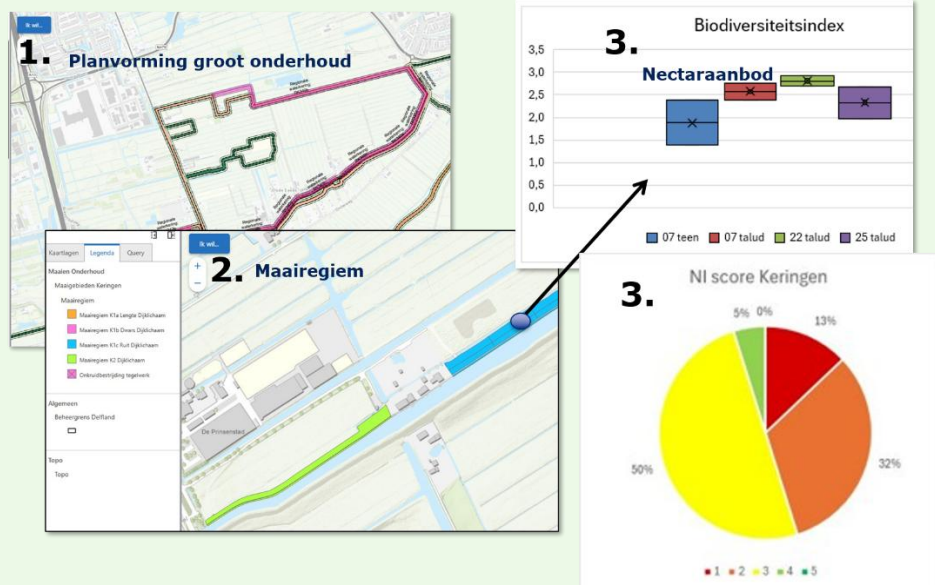
Deze effectindicator gaat over de biodiversiteit in en aan het water met inachtneming van de gebiedseigenheid en aanwezigheid van bepaalde indicatorsoorten. Delfland volgt de indicatoren uit het raamwerk deels en heeft daaraan wat "eigen" indicatoren toegevoegd. Waar en of deze toegevoegde indicatoren hun uiteindelijke plek in de voortgangsrapportage vinden zal nog blijken. Ze geven voor nu in ieder geval een beeld van relevante ontwikkelingen ten behoeve van het bepalen van de natuurwaarden van onze assets.

Indicatoren	<i>C3.1 kruidenrijkdom keringen en graslanden</i>
Toelichting	De mate van soortenrijkdom wordt gestuurd door condities, zoals: De chemische samenstelling van de grond (voor een bloem- en kruidenrijke vegetatie is een schrale bodem nodig zodat kruiden kunnen concurreren met grassen), het lutumgehalte (moet beperkt zijn), organische stofgehalte (moet niet te laag zijn), aanwezig bodemleven, aanwezigheid van zaden en plantmateriaal, aanwezigheid bestuivers en uiteraard daarop passend ecologisch maaibeheer. Een beheer, gericht op het bereiken van het juiste verschrallingsniveau is cruciaal voor de ontwikkeling van een erosiebestendige en soortenrijke dijkbegroeiing en bijbehorende fauna. Afvoeren van het maaisel beperkt verruiging en stimuleert de planten om diep te wortelen om hun voedsel uit de grond te halen. De goede doorworteling vergroot de erosiebestendigheid. Delfland stuurt op de ontwikkeling van natuurrijke keringen door verbetering van condities voor kruidenrijkdom bij aanleg tijdens groot onderhoud (afspraken belegd in AMP Waterveiligheid) en aanpassingen in ecologisch uitgevoerd maaibeheer (frequentie, methode en materieelgebruik). De ontwikkeling van de kruidenrijkdom op keringen wordt momenteel in een roulerende cyclus doorlopen op: 1) Delflandse dijk (2021, 2024, 2027... etc) 2) Secundaire keringen (2022, 2025, 2028... etc) 3) Keringen na oplevering groot onderhoud (2026, 2029... etc) 4) Terreinen (2025, p.m.) De monitoring richt zich op soortenlijsten, op een kwaliteitsbepaling volgens de Braun-Blanquet methode, en/of volgens de NectarIndex van de Vlinderstichting. De opnamedata zijn toegevoegd aan de Verspreidingsatlas Vaatplanten, FLORON beheert en verzorgt deze actuele informatie over de wilde flora van Nederland in kaarten. Deze verspreidingskaarten worden dagelijks bijgewerkt met nieuwe, gevalideerde gegevens uit de Nationale Databank Flora en Fauna, waarin waarnemingen uit diverse bronnen gebundeld zijn. Met deze data worden trendanalyses uitgevoerd van verspreiding van vaatplanten in heel Nederland en regionaal. Op deze manier draagt de in opdracht van Delflands uitgevoerde monitoring bij aan regionale en nationale kennis. Als effectindicator/doel is in het Raamwerk Biodiversiteit opgenomen: • C.3.1a Kruidenrijke Keringen <i>Drempelwaarde:</i> Waarde Nectarindex ≥ 3 (of vergelijkbare index) <i>Streefwaarde:</i> Waarde Nectarindex = 5 • C.3.1b Kruidenrijke graslanden op terreinen <i>Drempelwaarde:</i> Waarde Nectarindex ≥ 3, of vegetatietype H2 of hoger <i>Streefwaarde:</i> Waarde Nectarindex = 5, of vegetatietype H3.

Voortgang

De tot op heden uitgevoerde monitoring is in lijn met waarnemingen uitgevoerd door derden elders in ons beheergebied. De nadere inhoudelijke duiding wordt gedaan na voltooiing van de eerste cyclus en is voorzien voor de voortgangsrapportage van 2027 (en verder).

Ter indicatie een beeld van nectar indexwaarden op basis van een nog onvoltooide meetcyclus op keringen:

Illustratie effectbeoordeling nectaraanbod op locatie en toetsing alle onderzochte keringen met nectarindex

De nectarindex (NI) wordt uitgedrukt in een waarde 1 t/m 5. Vooralsnog is de indicatie dat een waarde van 3 of hoger overeenkomt met basiskwaliteit natuur (BKN). In dat geval voldoet iets meer dan de helft van onze onderzochte keringen daar momenteel aan; zie de taartdiagram in de figuur. Voor terreinen, niet in deze afbeelding, is dat ca 40%. Duiding van ontwikkelingsperspectief of te nemen maatregelen volgt in 2027.

Score

? De effectindicatoren voor bepalen van de kruidenrijkdom wacht op afronden van de inventarisatie van 2026 en op toetsen op ontwikkelpotentie (realistische doelen). Beoordeling volgt vanaf de voortgangsrapportage in 2027.

Alternatieve Indicator

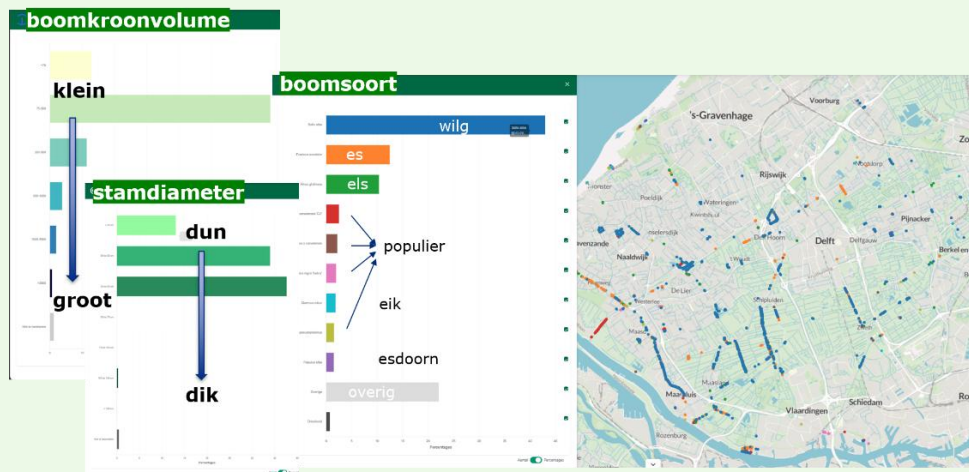
C3.2 Hommels

Toelichting

De afgelopen jaren zijn bestuivende insecten, met name bijen en zweefvliegen, steeds meer in de belangstelling komen te staan. Er is aandacht voor het belang van bestuivende insecten binnen ecosystemen en in de voedselproductie en voor de achteruitgang van insecten in het algemeen. En er is zowel nationaal als internationaal beleid opgesteld in de vorm van de Nationale bijenstrategie en de European Pollinator Strategy. Voor hommels is sinds 2018 een pilot opgezet voor een trajectmonitoring met een methode gebaseerd op die van het meetprogramma dagvlinders. Sinds 2023 maakt het programma deel uit van het NEM. Inmiddels is het aantal meettrajecten in Nederland gegroeid naar circa 500 in 2025.

	Delfland heeft in 2025 een drietal trajecten op natuurrijke dijken met ecologisch maaibeheer aan het meetnet toegevoegd, de eerste Nederlandse trajecten op dijken. Het betreft trajecten langs de Poldervaart, de Berkelse Zweth en de waterberging te Oude Leede. De monitoring geschied door vrijwilligers, de coördinatie geschied door EIS Kenniscentrum Insecten. De monitoring past bij Delfandse icoonsoort Weidehommel. De verzamelde data dragen bij aan kennis op nationaal niveau over de hommelstand. Aanvullend is in 2024 insectenmonitoring uitgevoerd door EIS op de Zanddijk, in het kader van meerjarig onderzoek naar Slaperdijken in Zuid-Holland.
Voortgang	De bevindingen van de Delflandse trajecten in relatie tot regionale / landelijke trends worden vanaf 2028 opgenomen in de jaarlijkse voortgangsrapportage. Er wordt beoordeeld of het onderzoek op de Zanddijk periodiek herhaalt wordt.
Score	? De optionele indicator heeft nog onvoldoende data voor valide beoordeling.

Optionele Indicator	C3.3 Delflandse Bomen
Toelichting	Delfland streeft naar een evenwichtig bomen- en struikenbestand, in een passende leeftijd en soortverdeling. We proberen – zeker binnen de grenzen van het BGN netwerk - verlies van bomen en struiken in de uitvoering van onze werken te minimaliseren en waar mogelijk te compenseren, bij voorkeur op eigen terrein. We zetten in op extra aanplant van bomen en struiken waar mogelijk (de verwachting is dat dit een wettelijke opgave wordt vanuit de Natuurherstelverordening). Speciale aandacht hebben we voor wilgen; de boom met de hoogste 'waarde' voor biodiversiteit - ca 360 levensvormen profiteren van de wilg. De wilg is een beeldbepalende boom voor waterrijk Nederland, die in en aan oevers ook bijdraagt aan verbetering van de waterkwaliteit. Circa 50% van ons huidige bomenbestand bestaat uit wilg. Delfland heeft de afgelopen jaren zijn bomenbestand geïnventariseerd, waardoor er weer een actueel beeld is. Momenteel wordt nog achterstallig onderhoud ingelopen, waarna dit in een reguliere driejaarcyclus uitgevoerd wordt. Hierbij voeren we jaarlijks voor 1/3e van de bomen een VTA/BVC scan uit, aan de hand waarvan we onderhoud inplannen. De hiertoe benodigde werkzaamheden zijn belegd bij OWK en FZO.
Voortgang	Sinds 2025 is Delfland ook aangesloten bij het norminstituut bomen, onder andere eigenaar van het Handboek bomen. Het Handboek Bomen vormt de basis van de richtlijnen en normen die van toepassing zijn bij de uitvoering van werkzaamheden in, rond en met bomen. Delfland past deze toe en waarborgt zo de kwaliteitszorg rond bomen op professionele wijze. Met de bijbehorende bomensoftware zijn statistieken te presenteren, bijvoorbeeld informatie van ontwikkelingen in soortenbestand, totale boomkroonvolume, biodiversiteitswaarde; zie ter illustratie figuur 10. Hiermee wordt ontwikkeling van ons boombestand gevolgd. En, uitgaande van het ombuigen van de neergang, of en hoe groot onze opgave met betrekking tot bomen is. Momenteel gebruikt Delfland GRIB om in onze informatiebehoefte te voorzien. Mogelijk wordt over 1-2 jaar overgegaan naar 1OBS, waarbij er zorg voor wordt gedragen dat aan de informatiebehoefte voldaan blijft worden.

Voorbeeld van uitvoerstatistiek

Delfland heeft een bomenbestand dat wordt gedomineerd door wilg, circa 50%, iets dat wel past bij het type assets dat we beheren. Verder beheren we voornamelijk relatief dunne bomen met een relatief laag boomkroonvolume (vaak vooral relatief jonge bomen).

In 2026 worden afspraken met de assetlijn gemaakt over na te streven ontwikkeldoelen met betrekking tot bomen, waarop vanaf 2027 de ontwikkeling van het bomenbestand onderdeel uitmaakt van de voortgangsrapportage. Het huidige bestand (in aantal, boomkroonvolume, boombedekking en/of representerende nectarwaarde) geldt daarbij als nulmeting en vertrekpunt voor ontwikkeling. Aangezien bomen op keringen, toch een substantieel areaal van ons terrestrisch oppervlak, regelmatig als risico worden gezien, is het aan te bevelen er zorg voor te dragen dat bomen buiten keringen groter/ouder kunnen worden, waarmee toch ook een netto toename aan boomkroonvolume/oppervlak gerealiseerd wordt.

Score

? De effectindicator of de doelstelling voor bomen is nog in ontwikkeling. De huidige database geldt daarbij als vertrekpunt of nulmeting.

5 Beoordeling ontwikkeling & handelingsperspectief

5.1 Beoordeling groeifase

In het Uitvoeringsprogramma Biodiversiteit hanteren we een groeiplan, waarin we van een Kiemfase, via een Groeifase uiteindelijk naar een Bloeifase ontwikkelen. Momenteel zitten we in de Kiemfase, waarin een focus ligt op (volgen van) ontwikkeling van onze assets voor de kerngebieden:

- (a) Nationaal Park Hollandse Duinen
- (b) Bijzonder Provinciaal Landschap Midden Delfland

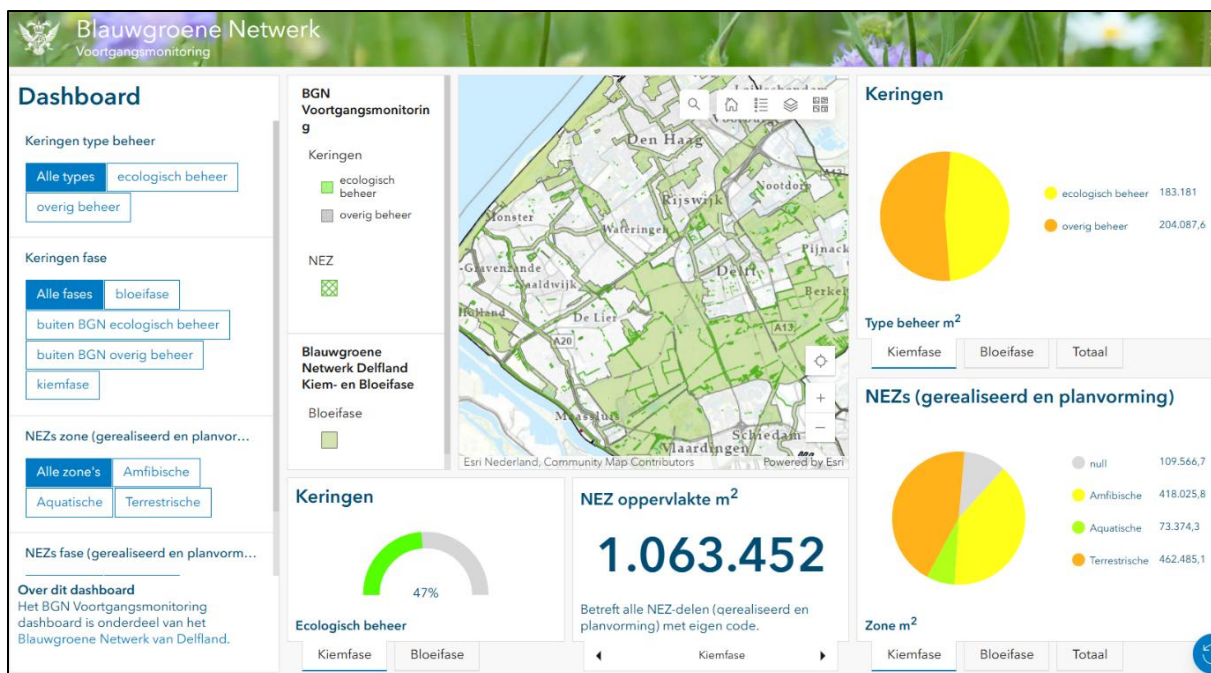
Uitvoeringsprogramma in drie fases; roodgekleurd de natte en droge assets van Delfland.

Delfland neemt maatregelen en heeft al maatregelen genomen zowel binnen de zone die aangeduid is als Kiemfase, als daarbuiten; bijvoorbeeld voor het realiseren van het ecologisch KRW NEZ-netwerk. Binnen het blauwgroene netwerk wordt een hogere standaard voor projecten gehanteerd, dit noemen we rijke natuur. Buiten het groenblauwe netwerk is het doel basiskwaliteit natuur.

Elke assetlijn van Delfland heeft zijn eigen groeipad. Het zetten van een volgende stap in het groeipad, van kiem- naar groeifase, wordt enerzijds bepaald door wat de organisatie aan kan en anderzijds wat noodzakelijk is om het beoogde biodiversiteitsherstel te bereiken of wat wetgeving voorschrijft. Jaarlijks evalueren we dit en beoordelen of aanpassing nodig is.

Voor het volgen van de ruimtelijke invulling en groei van het blauwgroen netwerk (BGN) is een dashboard in ontwikkeling, waarin ook het onderscheid zichtbaar is in assets van Delfland en die van derden. Momenteel is deze gevuld met de kaartlagen en info van natte ecologische zones en keringen. Die van onze terreinen en specifiek ook de bomen volgen nog.

Op dit moment is er voor geen assetlijn/onderwerp aanleiding de Kiemfase aan te passen.

Dashboard monitoring BlauwGroen Netwerk in ontwikkeling.

Momenteel ontwikkelen we een dashboard waarin we voor NEZ (zowel eigen assets als van derden), ecologisch beheerde keringen en terreinen (enkel eigen assets) de ruimtelijke invulling en voortgang per groeifase kunnen volgen. Dit conceptueel dashboard zal de komende jaren verder groeien.

5.2 Handelingsperspectief

In voorgaande hoofdstukken is uitvoerig ingegaan op de ontwikkelingen op gebied van beleid, maatregelen en effecten. In dit hoofdstuk beschrijven we de bestuurlijke richting, de focus voor komende periode en de activiteiten die daarbij horen.

Bestuurlijke richting:

- Het realiseren van een blauwgroen netwerk in de regio vraagt om een intensievere samenwerking met de gebiedspartners binnen de natuurgebieden Nationaal Park Hollandse Duinen en het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland. Vroegtijdig inzicht in elkaars plannen geeft koppelkansen;
- Groot onderhoud aan regionale en overige keringen is veelal op eigendom van derden. Het dagelijks beheer daarvan is belegd bij de eigenaren, zoals gemeenten, terreinbeherende organisaties en particulieren. Delfland maakt bij groot onderhoud afspraken over ecologisch beheer en stimuleert particuliere keringeigenaren om te kiezen voor kruidenrijk inzaaien.
- Inzicht in lange termijn planningen van werkzaamheden op eigen assets is nodig voor interne beoordeling van effectiviteit van de strategie van meekoppelen;
- Ecologisch groenbeheer (vanaf 2028) is een aanpassing ten opzichte van de huidige werkwijze en leidt mogelijk tot meerkosten. In het proces van kadernota 2028 zullen hiervoor dan bijbehorende middelen worden opgevoerd.

Focus 2026/2027:

Het doel is om van bijna op koers te komen, naar op koers voor beleid, maatregelen en effecten voor de thema's: ecologische waterkwaliteit, blauwgroen netwerk en terrestrische biodiversiteit. Hiervoor worden de volgende inspanningen voorzien.

Beleid:

B Blauwgroen Netwerk (BGN)

- Benaderen van partners binnen het BGN voor een gezamenlijke ambitie in het blauwgroene netwerk.

C Terrestrische Biodiversiteit

- Ontwikkelen van het beleid voor de verduurzaming van de gronduitgifte

Maatregelen:

A Ecologische Waterkwaliteit

- De maatregelen maken deel uit van het uitvoeringsprogramma waterkwaliteit; er wordt zowel aan het NEZ netwerk als kansen binnen het overig water gewerkt via De Staat van ons Water.

B Blauwgroen Netwerk

- Afstemming op planning uitvoeringswerkzaamheden binnen het BGN, om meekoppelkansen te vergroten.
- Gericht prioriteren van realisatie waternatuur op verbindingen in het blauwgroen netwerk, specifiek gebieden die als de Kiemfase zone zijn aangewezen (Nationaal Park Hollandse Duinen & Bijzonder Provinciaal Landschap Midden Delfland), zoals bijvoorbeeld de verkenning van aanleg van een paddenpoel aan de Nieuwlandsedijk.

C Terrestrische Biodiversiteit

- Er wordt gewerkt aan het op orde brengen van de registratie van maatregelen op terrestrische assets.

Effecten

A Ecologische Waterkwaliteit

- Beoordeling van ontwikkeling natuurwaarden door toepassing van EBEO instrumentarium (Ecologisch BEgrip Oppervlaktewater).

C Terrestrische Biodiversiteit

- Duiding van monitoringsresultaten, na voltooiing eerste meetcyclus

6 Small five van Delfland

In de rapportage "Icoonsoorten Zuid-Holland, kansen bedreigingen en monitoring", d.d. 7-10-2025, wordt een overzicht gepresenteerd van de 40 iconsoorten van Zuid-Holland, met verspreidingskaart en trendlijnen, kansen en bedreigingen.

Provincies zijn sinds 2017 verantwoordelijk voor de bescherming van flora en fauna. In 2023 heeft de provincie daartoe het soortenbeleid vastgesteld in het provinciaal Omgevingsbeleid. Het soortenbeleid is onder andere gericht op het in standhouden van plant- en diersoorten – ook buiten de natuurgebieden – door het (laten) nemen van maatregelen ter versterking van populaties. De provincie Zuid-Holland doet dit aan de hand van iconsoorten. Icoonsoorten zijn soorten die karakteristiek zijn voor de landschappen en leefgebieden die in de provincie Zuid-Holland voorkomen. Ze hebben een belangrijke communicatieve waarde, om de diversiteit van onze leefomgeving en de soorten die daar voorkomen, onder de aandacht te brengen.

Delfland heeft in afstemming met de Provincie vijf iconsoorten geadopteerd, soorten die een relatie hebben met het werk van het waterschap en waar wij dus invloed op kunnen uitoefenen. Onze 5 iconsoorten zijn Grutto, Glassnijder, Bittervoorn, Rugstreeppad en Weidehommel. De iconsoorten zijn representatief voor karakteristieke leefgebieden, waardoor maatregelen aan de condities in die leefgebieden meteen ook bijdragen aan versterking van populaties van vele andere soorten. Ze zijn onze ambassadeurs en niet exclusief. Voor deze soorten geen individuele doelen vastgesteld en wij monitoren hen ook niet actief. Wel genereren en actualiseren we jaarlijks kaarten gebaseerd op de NDFF-database, om eventuele ontwikkelingen zichtbaar te maken. Deze kaarten zijn in een dashboard omgeving zichtbaar op het Geoportaal van Delfland en geven een beeld van verspreiding en voorkomen binnen ons beheergebied.

In het bovengenoemde rapport van de Provincie wordt beschreven waar de soorten in Zuid-Holland voorkomen (verspreiding), hoe het ze vergaat (aantalsontwikkeling), wat de kansen en bedreigingen zijn en welke maatregelen kunnen bijdragen aan behoud en/of herstel van de populatie. Ook is benoemd op welke manier data over deze soorten en soortgroepen wordt verzameld.

Bronnen:

Rapportage [Icoonsoorten Zuid-Holland, kansen bedreigingen en monitoring](#)

Website [Icoonsoorten PZH](#)

Dashboard [Icoonsoorten Delfland](#)

Grutto

Provincie ZH:

Hoe gaat het met de grutto?

Staat van Instandhouding

Sterk
achteruit

Rode Lijst

Gevoelig

Beschermingsstatus

Vri

Delfland als gebied: Min of meer stabiel

Assets Delfland:

Woudse waterberging: stabiel
aantal broedparen hoog BTS,
daarmee succesvol.

Wollebrand & Kraaiennest:
succesvolle veelgebruikte
foerageergebieden

Waar de gruttostand in Nederland en ook in Zuid-Holland netto nog (sterk) achteruitgaat, is de stand van de grutto binnen Delfland tegenwoordig min of meer stabiel, alhoewel de laatste jaren matig waren. De dalende trend van begin deze eeuw is in ons kerngebied Midden-Delfland dankzij alle inspanningen alhoewel kwetsbaar netto wel tot staan gebracht. Een stabiele stijging is zeker nog niet daar, het aantal broedparen varieert tussen de 400 en 500 en er zijn polders waar het goed gaat en polders waar het slecht gaat. Voor grutto's had 2024 een goed jaar moeten zijn, met veel vocht en laat maaien; helaas viel dat tegen. Ook 2025 viel tegen. Toegenomen predatie speelt waarschijnlijk een rol, aangezien het slecht muizenjaren waren, schakelden predatoren vaker over op eieren en kuikens. In 2026 zijn er plots weer heel veel muizen, wat perspectief op een goed vogeljaar biedt. Een gezonde populatieontwikkeling richting toekomst vraagt behalve aantallen broedparen ook succesvolle broed. Daartoe wordt een BTS gemeten, een Bruto Territoriaal Succes (BTS), een maat waarmee het percentage succesvol grootgebrachte jongen wordt uitgedrukt. Een BTS van ca 65% of hoger geldt over het algemeen als noodzakelijk om een populatie in stand te houden. Dat streefgetal is hier nog niet bereikt, met als opmerking dat er polders in de weidevogelkerngebieden zijn waar de signalen goed zijn. Verder robuust maken van die gebieden is welkom om doelen te halen.

De voornaamste beperkingen zijn areaal geschikte broedgrond & voedselaanbod, bedreigingen zijn predatie, verstoring en verdrinking (steile/beschoeide oevers).

Bittervoorn

Hoe gaat het met de bittervoorn?

Staat van Instandhouding

Gelijk

Rode Lijst

TNB

Beschermingsstatus

Geen

Het beeld is dat de bittervoornpopulatie in Zuid-Holland gelijkblijvend is. Tegelijkertijd zien we dat het areaal potentieel leefgebied toeneemt, op grond waarvan het te verwachten valt dat de omvang zal gaan toenemen.

In de monitoring database van de NDFF ontbreken data van Delfland, bijvoorbeeld uit KRW Visstand monitoring. Daarop wordt nog actie genomen opdat onze data ook bijdragen aan nationale databases, voor verbeterde statistische analyse door derden (RAVON / CBS).

Glassnijder

Hoe gaat het met de glassnijder?

Staat van Instandhouding	 Sterk vooruit
Rode Lijst	 TNB
Beschermingsstatus	 Geen

De glassnijder is een libellensoort die een indicator is voor goede waterkwaliteit en een goede kwaliteit van de oeverzone. Glassnijders profiteren van rijk begroeide oeverzones met soorten als gele lis, riet en grote lisdodde, waar ook andere libellensoorten, amfibieën en meer kritische waterplanten als drijvend fonteinkruid en krabbenscheer voorkomen. Precies condities waar met het Programma Waterkwaliteit van Delfland flink in wordt geïnvesteerd. Het is mooi te zien dat dit vruchten afwerpt en dat de soort vooruit gaat. De glassnijder wordt vooral vaker waargenomen in moerasgebieden in en aan bosrijke natuur en recreatiegebieden aan de stadsranden, waar ook partners investeren in meer waternatuur.

Rugstreeppad

Hoe gaat het met de rugstreeppad?

Staat van Instandhouding	 Gelijk
Rode Lijst	 TNB
Beschermingsstatus	 Hrl

In Zuid-Holland komt rugstreeppad voor in het gehele kustgebied van Zuid-Holland. In de duinstreek bezetten ze vochtige duinvalleien en ondiepe waterpartijen. Buiten het duingebied komen rugstreeppadden voor in het laagveengebied, waar voortplantingshabitat aanwezig is in smalle ondiepe slootjes. Ook plasdrassituaties (voor weidevogels) worden benut. In deze laagveengebieden komen ze met name voor nabij oude stroomruggen in het landschap, waar sprake is van klei op veen (Midden-Delfland). De trend van rugstreeppad is stabiel.

In 2025 is op het terrein Kapittelland, waar een zonneweide komt, een paddenpoel aangelegd. In 2026 wordt met Stichting Duinbehoud op een terrein van Delfland een paddenpoel gerealiseerd aan de Nieuwlandsedijk.

Weidehommel

Hoe gaat het met de weidehommel?

Staat van Instandhouding	 Licht achteruit
Rode Lijst	 TNB
Beschermingsstatus	 Geen

Weidehommels kunnen profiteren van kleine maatregelen ter verbetering van hun leefgebied, zoals natuurrijk inzaaien van onze dijken na groot onderhoud en ecologisch maaien. Daarin heeft Delfland de afgelopen jaren al stappen gezet en zullen er nog worden gezet. De soort is vrij algemeen, landelijk niet bedreigd, redelijk stabiel, ook in Zuid-Holland en binnen Delfland.

Voor statistische analyse bestaat het NEM Meetnet Hommels. Dit meetnet heeft circa 500 teltrajecten verspreid over Nederland. Binnen het beheergebied van Delfland waren dit er 8. In 2025 zijn daar een drietal Delflandse ecologisch beheerde dijktrajecten aan toegevoegd. Statistische toestand en trend analyse op de data worden door EIS kenniscentrum insecten en CBS uitgevoerd. Het is nog te vroeg voor een analyse van de toestand van de Weidehommel op onze dijken in relatie tot de rest van ons beheergebied.

Bijlage Nieuws uit Delflandse Natuur

Een greep uit natuurnieuws op Delflandse assets van afgelopen jaar, projecten, beheer, initiatieven en waarnemingen op Delflandse assets, geplukt van ons samenwerkingsportaal. Dertien voorbeelden, dertien verhalen, alle dertien goed. Het kan wel!

1. De mooiste initiatieven zijn de intrinsiek gemotiveerde initiatieven:

Bij Bovengemaal Berkel zitten we midden in het groen; toch viel het me op dat er zeer weinig insecten waren. Als voormalig hovenier wilde ik wel wat m...

2. Paddenpoel en kruidenrijk inzaaien bij toekomstige zonneweide Kapittelland

Van schapenweide tot zonneweide Enkele jaren geleden alweer ontstond het idee om een braakliggend perceeltje aan het Kapittelland in Hoek van Holland...

Donderdag heb ik met enkele collega's een bezoek gebracht aan de zonneweide Kapittelland. In het kader van Energieneutraal 2025 was bedacht om de scha...

3. Onderhoud waar we rekening houden met het leven

Groot onderhoud Boezemerging Wollenbrand Deze week zijn we gestart met de afplagwerkzaamheden van de boezemerging Wollenbrand, de rietoevers worden...

4. Nieuwe natuur in Bonnenpolder

Samen nieuwe natuur maken in de Bonnenpolder In de Bonnenpolder, aan de rand van Hoek van Holland, gebeuren mooie dingen!! Hier wordt gewerkt aan het ...

5. Rietputten / Waterharmonica

Wat heeft het Baardmannetje te maken met schoon water? 🦋💧 De aanleg van de Waterharmonica in natuurgebied De Rietputten in Vlaardingse is meer dan a...

6. Hieperdepiep met wiep

Golfbrekers van wilgenhout beschermen natuurvriendelijke oevers tegen golfslag Binnen ons werkgebied werken we continu aan het verbeteren van de water...

7. Ecologisch onderhoud vispaaiplaats Oranjekanaal

Maaien Vispaaiplaats Oranjekanaal: Afgelopen twee weken hebben maaiwerkzaamheden aan de Vispaaiplaats Oranjekanaal plaats gevonden, het ecologisch ma...

8. Samenwerking

Vanuit werkgroep Gebied zet ik mij in voor verbinding, samenwerking en kennisdeling over waterkwaliteit met onze gebiedspartners, specifiek met gemeen...

9. Dynamische kust

Onderhoud Kerven voor dynamiseren zeereep Vorige week is er een start gemaakt met het onderhoud aan de kerven ter hoogte van de zandmotor tussen Mons...

10. Verwijderen duindoorn in natura 2000 gebied

Verwijderen van Duindoorn N2000 vorige week is er een start gemaakt met het machinaal verwijderen van Duindoorn ten noordoosten van slag Vlughtenburg ...

11. Vossen op terrein Groote Lucht En in de duinen

Sinds kort zijn er 4 kleine vosjes te bewonderen in Vlaardingen. Bijgevoegd wat beelden van een wildcam die we hebben opgehangen met erg leuke beelden. Nog wat nieuwe filmpje erbij gezet.

FOX News Het is weer de tijd van het jaar dat de jonge vosjes beginnen te puberen en langzaam moeten leren om op eigen pootjes te gaan staan, Wat leu...

12. Nachtvinders bij gemaal Duifpolder

Een avond nachtvinders speuren in de Duifpolder met Maarten en Sipke... ... het Rood Weeskind (en 40 anderen) De avond valt, de zon zakt terwijl ik ...

13. Torenvalk bij gemaal Nieuwe Rodenrijse Droogmakerij

Bij gemaal Nieuwe Rodenrijse Droogmakerij trof ik al jaren regelmatig een torenvalk op het dak aan. Leuk om te zien dat er, ondanks het uitbreidende i...

Bijlage toelichting begrippen

In voorliggende rapportage passeren nogal wat termen, afkortingen en begrippen de revue die voor de niet ingewijden waarschijnlijk enige toelichting behoeven. Met onderstaande begrippentoelichting is getracht daarin te voorzien.

Landschapskunst: Spel met lijnvormige elementen / assets

Natuurinclusief: De natuur wordt actief meegenomen in het ontwerp, beheer en gebruik van onze leefomgeving. Wat 'natuurinclusief' concreet betekent voor onze assets is nog niet afgestemd en vastgelegd.

Basiskwaliteit natuur (BKN): Een Nederlands voorgestelde minimale vereiste waaraan condities van een landschap moeten voldoen om een gewenst niveau van bij dat landschap passende biodiversiteit duurzaam in stand te houden. Dit is nodig voor het voortbestaan van algemene soorten planten en dieren.

Rijke natuur (RN): Waarbij basiskwaliteit natuur zich focust op het herstellen van de basiscondities voor algemene soorten planten en dieren, legt rijke natuur de nadruk op natuurherstel en -ontwikkeling van speciale soorten en habitats.

Natuurrijk: Natuurrijk is een bestuurlijk vastgestelde definitie voor afspraken die gemaakt zijn met het assetteam waterveiligheid over het soortenrijk, erosiebestendig en inheems opleveren van de keringen. Hierbij kun je bijvoorbeeld denken aan het gebruik van inheemse zaaimengsels voor dijken.

Robuuste natuur: Natuur met een hoge biodiversiteit die daardoor weerbaar en veerkrachtig is, en verstoringen zoals droogte, extreme weersomstandigheden, plagen, kan doorstaan.

Blauwgroen netwerk (BGN): Netwerk waarin de waterschappen hun watergangen, dijken en overige eigendommen inzetten om leefgebied en verbindingsroutes voor planten en dieren te creëren. In dit document richten we ons op de uitwerking van het BGN voor het beheergebied van Delfland.

Groenblauw netwerk: De provincies werken aan een robuust groenblauw netwerk, waarin ze groene elementen (zoals parken en bossen) en blauwe elementen (zoals sloten en meren) verbinden.

Netwerk Natte Ecologische Zone (NEZ-netwerk): In de legger van Delfland opgenomen natte ecologische inrichtingsmaatregelen, zoals natuurvriendelijke oevers (NVO) in verschillende soorten, vispaaiplaatsen, drijvende eilanden, plasdrasgebieden, vissenbossen en waterplantzones.

Lijnvormige elementen/assets: Het waterschap heeft lijnvormige elementen, zoals dijken of watergangen, die door het landschap heen slingeren. Deze elementen kunnen een waardevolle verbinding vormen tussen natuurgebieden.

Meekoppelen: Maatregelen voor natuur en biodiversiteit voeren we in het reguliere werk uit. Anders gezegd: realisatie van natuurwaarde vindt in combinatie plaats met werkzaamheden aan de assets waterkeringen, watersysteem en waterketen.

EBEO: Ecologisch BEgrip Oppervlaktewater, een instrument voor een diagnostische beoordeling van de ecologische waterkwaliteit. Het instrument geeft meer en betere handvatten voor het nemen van de juiste, kosteneffectieve maatregelen om de toestand te verbeteren. Maar ook om de effectiviteit van genomen maatregelen te beoordelen.

Waardplanten: Waardplanten zijn plantensoorten waarvan sommige organismen, zoals vlinders, afhankelijk van zijn voor de voortplanting. Zo eten de rupsen van het klein koolwitje uitsluitend koolplanten, terwijl het boomblauwtje alleen klimop, heide en hulst kan verteren. Zonder deze planten kunnen de afhankelijke soorten niet overleven.

Nationaal Park Hollandse Duinen (NPHD): Nationaal park gelegen langs de Noordzee, tussen strand en strandwallen, liggen de Zuid-Hollandse vastelandsduinen. Een kustlandschap waar landgoederen, duinen, zeedorpen en steden elkaar afwisselen.

Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland (BPL-MD): De Provincie Zuid-Holland heeft Midden-Delfland aangewezen als een "Bijzonder Provinciaal Landschap" (BPL) op basis van de Natuurwet en het bidbook Bijzonder Provinciaal Landschap. Bij de aanwijzing van het BPL heeft de provincie een ontwikkelopdracht meegegeven ten aanzien van de stedelijke context en de sturing en borging van de ruimtelijke kwaliteit. Gezamenlijk zetten overheden en gebiedspartijen zich in voor behoud en ontwikkeling van het BPL en geven zij het landschap meer betekenis en waarde voor de inwoners in de omgeving.